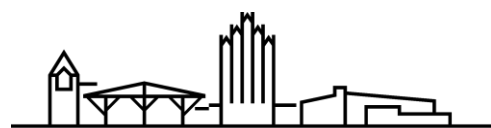

RAPORT KULTURY

- diagnoza i ewaluacja sytuacji kultury i działań kulturalnych na Pomorzu Zachodnim

Opracowała:
Joanna Tyszkiewicz

Goleniów, 2023

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Bardzo Młoda Kultura 2023–2025

Goleniowski Dom Kultury

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. Diagnoza: Kontekst Edukacji Kulturowej Pomorza Zachodniego	4
1.1. Ogólna sytuacja infrastruktury kultury	4
1.2. Mapowanie zasobów instytucjonalnych w województwie	16
1.3. Identyfikacja dotychczasowych obszarów interwencji w ramach programu Bardzo Młoda Kultura w skali Pomorza Zachodniego	18
1.4. Podsumowanie wniosków z lokalnych diagnoz	31
2. Ewaluacja na poziomie wojewódzkim	39
2.1. Określenie, w jaki sposób oferta projektów lokalnych odnosi się do celów programu BMK oraz potrzeb młodzieży i jej podmiotowego uczestnictwa w kulturze	39
2.2. Rozwój kompetencji i poprawa możliwości działania osób pracujących z młodzieżą. Rozwój sieci.	44
2.3 Analiza wniosków z ewaluacji projektów lokalnych	47
2.4. Podsumowanie ewaluacji i działania na przyszłość	51
Aneksy	55
Aneks.1.: Realizacje projektów	55
Aneks 2.: Zdjęcia z realizacji interwencji w 2023r.	66

WPROWADZENIE

Program Bardzo Młoda Kultura jest inicjatywą trwającą każdorazowo trzy lata. Obecnie realizowana jest trzecia edycja, przewidziana na okres 2023-2025. W swoim założeniu Program stawia za cel promowanie aktywnego uczestnictwa młodych ludzi w dziedzinie kultury.

Główną przesłanką Programu jest wykorzystanie edukacji kulturowej jako narzędzia do pobudzania zmian społecznych poprzez stymulowanie kreatywności, innowacyjnego myślenia oraz aktywności młodzieży. BMK ma wspierać także rozwój umiejętności społecznych, takich jak współpraca, zaufanie i odpowiedzialność. Program zakłada, że uczestnictwo młodych ludzi w kulturze jest ściśle związane z ich tożsamością oraz zdolnością do konstruktywnego dialogu, tworzenia relacji społecznych i budowania kapitału społecznego.

Dokument, który trzymają Państwo w rękach, opisuje sytuację edukacji kulturowej na Pomorzu Zachodnim, gdzie Operatorem Regionalnym w aktualnej edycji BMK jest Goleniowski Dom Kultury (<https://gdk.goleniow.pl/>). Raport składa się z dwóch kluczowych części: Diagnozy opisującej zastany stan rzeczy, a także Ewaluację odnoszącą się bezpośrednio do realizacji BMK w województwie zachodniopomorskim w 2023r.

Warto zauważyć, że pieczę nad dwoma poprzednimi edycjami BMK sprawowały instytucje ze Złocieńca (Złocieniecki Ośrodek Kultury – ZOK) i Czaplinka (Czaplinecki Ośrodek Kultury – Czok), które reprezentują centralno-wschodnią i wschodnią część województwa zachodniopomorskiego. Podczas gdy aktualny Operator Regionalny: GDK jest przedstawicielem zachodniej części województwa. W dalszych częściach Raportu postaramy się wskazać, czy i jak owa geograficzna zmiana wpłynęła na realizację trzeciej edycji popularnej BMK.

1. Diagnoza: Kontekst Edukacji Kulturowej Pomorza Zachodniego

1.1. Ogólna sytuacja infrastruktury kultury

W tej części raportu opiszemy kontekst edukacji kulturalnej Pomorza Zachodniego, który kreują dokumenty strategiczne na poziomie województwa – w odniesieniu do większego obrazka: Polski. Na początek jednak warto wyjaśnić samo pojęcie „**edukacji kulturowej**”, którą należy rozpatrywać jako proces pomagający ludziom lepiej zrozumieć i aktywniej uczestniczyć w kulturze¹. Edukacja kulturowa daje narzędzia do dogłębnego zrozumienia różnych aspektów kultury oraz umożliwia działanie w relacjach społeczno-kulturowych. Pomaga interpretować dzieła kultury, teksty czy wydarzenia, a także zwiększa umiejętność rozumienia działań własnych i innych osób w obszarze kultury społecznej. Poprzez edukację kulturową odbiorcy nabywają kompetencje która pomagają nie tylko lepiej uczestniczyć w kulturze, ale także tworzyć nowe relacje społeczne, zmieniać istniejące i kreować/ modyfikować społeczno-kulturowe zmiany. Edukacja kulturowa stymuluje i rozwija krytyczne podejście wobec kultury, wspierając tym samym rozwój krytycznych praktyk kulturowych u różnych osób i grup społecznych. Wszelka aktywność realizowana w BMK jest zgodna z powyższą definicją, albowiem tylko takie ujęcie „edukacji kulturowej” umożliwia podmiotowe włączenie młodzieży w procesy decyzyjne na poziomie społeczności lokalnej – oczywiście przede wszystkim w kontekście kultury.

Do tego celu są oczywiście potrzebne konkretne narzędzia oraz podmioty, w których edukatorzy kulturalni mogą spełniać swoją rolę. W tym kontekście kluczową rolę pełnią wszelkie podmioty kultury: od samorządowych (jak szkoły czy ośrodki kultury) do pozarządowych, a nawet biznesowych. W ujęciu niniejszego raportu kluczową rolę odgrywają przede wszystkim samorządowe jednostki kultury.

W 2021r. Narodowy Instytut Dziedzictwa wydał raport, w którym analizował sytuację kulturalną w regionach. Wedle tego dokumentu na Pomorzu Zachodnim w roku poprzedzającym funkcjonowało 295 ośrodków kultury, klubów oraz świetlic - 92 w mieście i 203 na terenach wiejskich, przewyższając średnią dla całego kraju, która wynosiła wówczas 252 obiekty. Ponadto województwo posiada łącznie 37 muzeów z oddziałami, 13 galerii i

---

¹ Za: „Edukacja kulturowa. Poręcznik”, redakcja: Rafał Koschany, Agata Skórzyńska, Poznań 2014;
<http://www.mazowieckieobserwatorium.pl/media/mik/files/2432/982581.pdf>

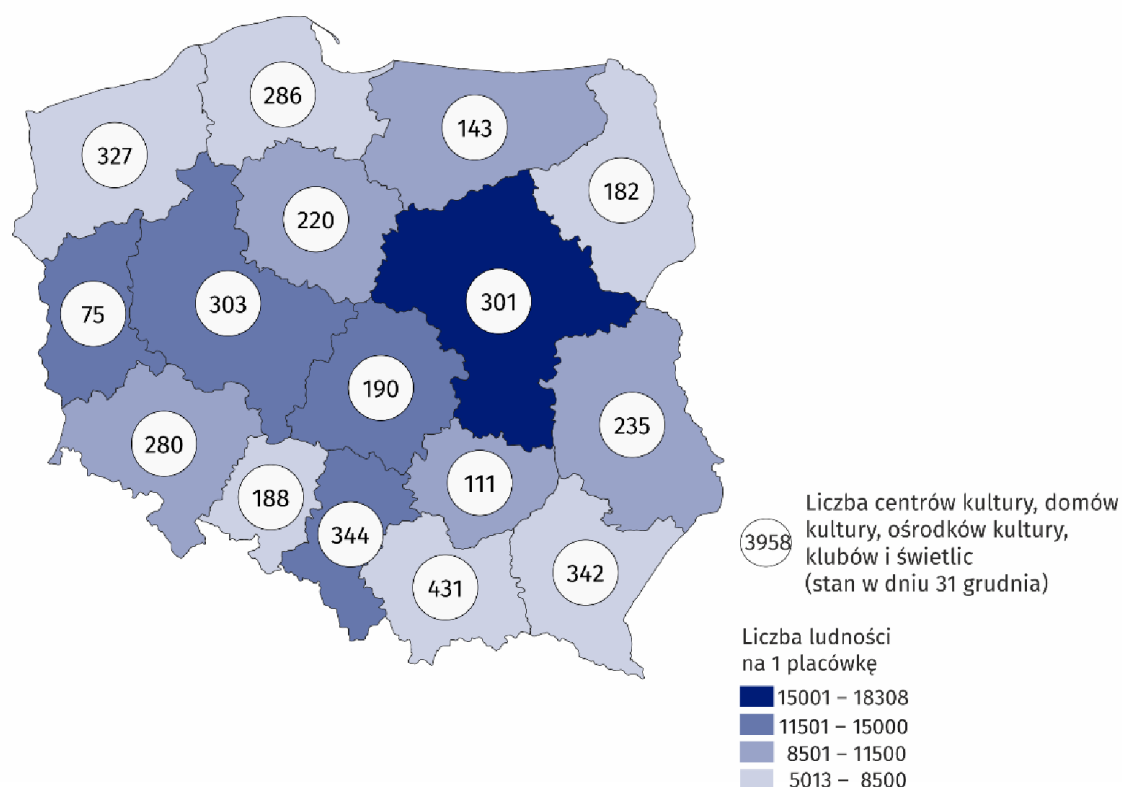
salonów sztuki (7 publicznych i 6 prywatnych), 6 teatrów, 2 instytucje muzyczne, 357 bibliotek publicznych i filii, 26 stałych kin o łącznej liczbie miejsc bliskiej 11 tysiącom, 11 szkół artystycznych z uprawnieniami zawodowymi oraz 21 szkół nieposiadających takowych uprawnień. W regionie działa również 147 gazet i czasopism wydawanymi na tym terenie.

Dane dot. liczby ośrodków kultury zaktualizował GUS² w raporcie za 2022r. Aktualnie na Pomorzu Zachodnim funkcjonują 327 domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice:

- a. publiczne: 310,
- b. prywatne: 17.

Pod względem liczby ośrodków kultury Pomorze Zachodnie przewyższają tylko trzy regiony na południu Polski: Podkarpacie, Śląsk i Małopolska (patrz: Mapa 1.). Wzrost o 32 podmioty kultury w ciągu dwóch lat jest wynikiem bardzo dobrym i świadczy o wzroście zainteresowania zachodniopomorskich mieszkańców i samorządu rozwijaniem tej gałęzi życia społecznego.

Mapa 1. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2022 r.

² GUS, „Działalność centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2022 r.”; data publikacji raportu: 31.05.2023; źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/dzialalnosc-centrow-kultury-domow-kultury-osrodkow-kultury-klubow-i-swietlic-w-2022-roku,9,6.html>

Na przestrzeni 10 lat sytuacja dot. liczby podmiotów kultury zmieniała się dynamicznie: raz zwiększając, raz zmniejszając. Wedle danych GUS³ jeszcze 10 lat temu na Pomorzu Zachodnim funkcjonowało 278 publicznych podmiotów kultury, takich jak domy i ośrodki kultury. Systematyczny wzrost liczby tych podmiotów notowany był do 2016r., kiedy to w regionie działało ich 343. Po okresie wzrostu nastąpił czas zamykania placówek (patrz: Tabela 1.).

sektor publiczny										
2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]
278	302	332	334	343	325	313	319	278	300	310

Tabela 1. Liczba publicznych podmiotów kultury w woj. zachodniopomorskim w latach 2012 – 2022.

Niełatwy dla sektora kultury był oczywiście czas pandemii COVID-19, który w Polsce rozpoczął się w marcu 2020r. Wśród przyczyn, które spowodowały czasowy, ale systematyczny, spadek liczby publicznych ośrodków kultury, warto wykazać:

1. **Problemy finansowe:** Sytuacja niedofinansowania sektora kultury nie jest nowa i podmioty kultury mierzą się z nią od bardzo dawna. Brak stabilnego finansowania skutkuje w pierwszej kolejności koniecznością oszczędności, czego konsekwencją jest najczęściej ograniczenie oferty kulturalno-edukacyjnej lub pogorszenie jej jakości. W okresie obostrzeń i wprowadzonego stanu wyjątkowego z powodu pandemii COVID-19 w Polsce podmioty kultury zmuszone były do czasowego zamknięcia się na odwiedzających (p.: muzea) lub ograniczenia swojej fundamentalnej działalności (np.: organizowania spotkań dla większej grupy osób), co bardzo ograniczyło dochody w ich budżetach. W powyższej tabeli wyraźnie widać, że liczba publicznych podmiotów kultury spadła do tych z 2012r.
2. **Zmiany społeczno-kulturowe:** Przesunięcia w preferencjach kulturalnych społeczności lokalnej, rozwój nowych technologii, zmiany w zachowaniach konsumenckich wpływają na malejące zainteresowanie tradycyjnymi domami kultury – zwłaszcza wśród grupy wiekowej młodzieży (13-23 lata). Wedle kolejnego raportu GUS⁴ osoby w wieku 15 – 24 lata interpretują kulturę w pierwszej kolejności jako styl życia, w drugiej zaś – jako sztukę i tradycję. Osoby w przedziałach wiekowych 25–34 lata oraz 35–39 lat na pierwszym miejscu podawały skojarzenie ze sztuką. W tych grupach stosunkowo często kultura kojarzyła się także z muzeami i zabytkami. „Styl życia wymieniany był jako pierwszy przez mieszkańców makroregionu północno-

³ Bank Danych Lokalnych GUS; <https://bdl.stat.gov.pl/>
⁴ GUS, "Uczestnictwo ludności w kulturze w 2019 r.", Warszawa, Kraków 2020

zachodniego.” wskazuje GUS⁵. Dane te ważne są w kontekście funkcjonowania takich programów aktywizacyjnych jak Bardzo Młoda Kultura realizowana przez Narodowe Centrum Kultury.

3. **Niedostateczne wykorzystanie zasobów:** Jeśli domy kultury nie są wykorzystywane w pełni lub ich programy nie odpowiadają potrzebom społeczności, bardzo często prowadzi to do spadku zainteresowania i braku wsparcia ze strony społeczności lokalnej.
4. **Konkurencja i alternatywy:** Rozwój alternatywnych miejsc kultury – zwłaszcza w dużych ośrodkach miejskich – wpływa na zmieniającą się liczbę odbiorców publicznych podmiotów kultury.

W tym wypadku piętno pandemii odcisnęło się raz jeszcze – kiedy większość wydarzeń kulturalnych przeniosła się online. Uruchomione zostały m.in. specjalne grupy (np.: na portalu Facebook „Kultura w kwarantannie”, które służyły promowaniu kultury w czasie, kiedy promowane były zachowania zmierzające do pozostania w domu). Dziś z atrakcyjnej ofert (np.: galerii sztuki, centrów edukacyjnych czy innych wydarzeń online) można korzystać właśnie bez wychodzenia z domu. Opcja online jest szczególnie atrakcyjna dla młodych mieszkańców obszarów wiejskich, którzy mają bardzo utrudniony dostęp do jakiegokolwiek oferty rozwojowej.

5. **Zły stan techniczny infrastruktury:** Kiepski stan techniczny budynków lub infrastruktury domów kultury może stanowić powód zamknięcia ze względów bezpieczeństwa lub braku środków na remonty.
6. **Zmiany polityczne i administracyjne:** Zmiany w zarządzaniu, strukturze administracyjnej lub podejściu politycznym lokalnych władz mogą wpłynąć na priorytety inwestycyjne, w tym na sektor kultury. Domy kultury mogą zostać zredukowane lub zamknięte z powodu zmieniających się priorytetów i decyzji władz. Na Pomorzu Zachodnim – w kontekście województwa – sytuacja jest dość stabilna i znajduje odzwierciedlenie w sukcesywnej realizacji Strategii rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. Niestety zmiany nawet na najniższym z poziomów (typu sołectwa) mają bardzo duże znaczenie dla mieszkańców, którzy w większości są po prostu odbiorcami, a nie twórcami.

Na szczęście ponownie od 2021r. notujemy wzrost liczby publicznych ośrodków kultury w województwie zachodniopomorskim, co wiąże się ze zaktualizowanym dokumentem Strategii

---

⁵ Jw., s. 16.

Rozwoju, który opisujemy w kolejnych częściach Raportu. W ramach Strategii przewiduje się zwiększony udział podmiotów kultury w życiu mieszkańców województwa, co podyktowane jest następującymi kwestiami:

1. rozwój społeczno-kulturalny;
2. rozwój gospodarczy powiązany ze wzrostem zainteresowania regionem wśród inwestorów;
3. poprawa jakości życia mieszkańców;
4. edukacja i włączenie społeczne;
5. reagowanie na zapotrzebowanie społeczne;
6. promocja innowacji i kreatywności połączona z budowaniem pozytywnego wizerunku regionu.

Odpowiednio rozwinięta oferta społeczno-kulturalna wpływa nie tylko na zainteresowanie regionem osób z zewnątrz (wspomnieni inwestorzy, twórcy zagraniczni i krajowi czy turyści) - w pierwszej kolejności wpływa na dobrostan mieszkańców, którzy mają odpowiednią przestrzeń do wzbogacania i różnicowania swoich kompetencji, do konstruktywnych form rekreacji, do budowania satysfakcjonujących kontaktów społecznych i do rozbudowywania narzędzi włączenia społecznego.

W nawiązaniu do powyższych informacji warto zwrócić uwagę na jeszcze inne dane statystyczne. Wedle kolejnego raportu GUS⁶ wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) wzrosły w całej Polsce o 15,9%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to przeciętnie kwotę 296,70 zł: najniższa kwota wypadła w województwie śląskim: 255,48 zł; najwyższa: 368,55 zł w województwie zachodniopomorskim.

Powyższe zmiany mogą wynikać m.in. z sukcesywnie realizowanej wspomnianej już Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030⁷. Strategicznym celem polityki kulturalnej województwa zachodniopomorskiego jest: stały rozwój intelektualny i cywilizacyjny społeczności Pomorza Zachodniego oraz systematyczny wzrost potencjału kulturalnego regionu. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację pięciu celów operacyjnych:

---

⁶ GUS, „Kultura i dziedzictwo narodowe w 2022 r.”, Warszawa, Kraków 2023

⁷ Dokument do pobrania z BIP: <https://bip.rbip.wzp.pl/artukul/strategia-rozwoju-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-do-roku-2030>

1. Upowszechnianie kultury oraz wspieranie i promocja postaw aktywnego uczestnictwa w kulturze.
2. Dziedzictwo kulturowe jako fundament tożsamości regionalnej.
3. Opieka nad zabytkami Pomorza Zachodniego.
4. Nowoczesna infrastruktura kulturalna jako narzędzie budowy społeczeństwa wiedzy.
5. Wspieranie twórczości artystycznej.

Strategia wskazuje miejsce, do którego samorząd województwa zachodniopomorskiego dąży w dłuższej perspektywie (więcej szczegółów w kolejnych akapitach). Natomiast dokumentem wskazującym aktualne miejsce edukacji kulturowej na poziomie wojewódzkim jest Raport o Stanie Województwa Zachodniopomorskiego za rok 2022 i jego rozdział traktujący o polityce kulturalnej. W tekście wskazane są organizacje kultury wspierane przez samorząd województwa takie jak:

- ☐ różne formy organizacyjne działalności kulturalnej, np. teatry, biblioteki, centra nauki;
- ☐ podmioty wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (uproszczając: organizacje pozarządowe);
- ☐ mecenat poprzez system stypendiów oraz nagród w dziedzinie kultury.

Pokazuje to, że pomoc (finansowa, organizacyjna, merytoryczna) kierowana jest do podmiotów na różnych szczeblach: od osób fizycznych (twórców, artystów), przez NGOsy do podmiotów publicznych. Można zatem założyć, iż samorząd województwa zdaje sobie sprawę, iż rozwój danej gałęzi życia społecznego wymaga **systemowej pracy**.

Polityka samorządu województwa w zakresie kultury jest oparta na przekonaniu, że dziedzina ta stanowi istotny łącznik między mieszkańcami Pomorza Zachodniego, a także jest kluczowym czynnikiem wpływającym na atrakcyjność i rozwój regionu. Strategicznym priorytetem jest zatem rozwój intelektualny i cywilizacyjny zachodniopomorskich społeczności i systematyczny wzrost potencjału kulturalnego regionu.

W raporcie wskazano na następujące kluczowe obszary wymagające zabezpieczenia:

- a. **Dostęp do kultury i uczestnictwo w kulturze** (cel I) – niniejszy kierunek działania powstał jako skutek zmienionych warunków, w jakich przyszło funkcjonować instytucjom kultury – w okresie pandemii COVID-19, po pandemii oraz po rozpoczęciu agresji zbrojnej Rosji na Ukrainę, której efektem była trudna sytuacja gospodarcza w Polsce i na świecie (począwszy od kryzysu paliw kopalnych, przez galopującą inflację do gwałtownej migracji uchodźców).

Osiągnięcie Celu I możliwe jest dzięki:

- I. upowszechnianiu kultury i poprawie dostępu do kultury na obszarze Pomorza Zachodniego:
  - poprzez rozwój programów i projektów instytucji kultury skierowanych do mieszkańców regionu;
  - digitalizację, cyfryzację i upowszechnianie zbiorów instytucji kultury województwa zachodniopomorskiego;
  - rozwój instytucji kultury w znaczeniu infrastrukturalnym;
- II. wzrostowi uczestnictwa w kulturze mieszkańców regionu:
  - rozwój działalności edukacyjnej w obszarze kultury realizowanej przez instytucji kultury Pomorza Zachodniego (punkt kluczowy w ujęciu niniejszego raportu);
  - rozwój systemu pomocy finansowej dla gmin z przeznaczeniem na upowszechnianie kultury w regionie;
- III. wsparcie twórców indywidualnych;
- IV. rozwój wspólnotowości w obszarze kultury – wsparcie najważniejszych wydarzeń artystycznych i kulturalnych.

- b. **Rozwój współpracy międzynarodowej w obszarze kultury (cel II)** – w tym celu odzwierciedlenie znajduje sytuacja historyczna, geograficzna i gospodarcza Pomorza Zachodniego, która związana jest bezpośrednio ze wspólnymi interesami krajów basenu Morza Bałtyckiego, w tym kultywowaniem tożsamości regionalnej. Osiągnięcie Celu II jest możliwe dzięki:

I. rozwojowi współpracy na obszarze Euroregionu Pomerania;

- a. **Budowanie kulturalnej pozycji regionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe (cel III)**
  - cel ten jest istotny z kilku względów m.in. gospodarczych korzyści (poprzez rozwój sektora turystyki kulturowej i kreatywnej oraz handel i usługi), skuteczne planowanie ochrony dziedzictwa kulturowego zapewniające jego zachowanie dla przyszłych pokoleń, a także inne związane bezpośrednio z rozwojem edukacyjnym i integracją społeczną, co z kolei wpływa na spójny charakter regionu i podtrzymywanie tożsamości regionalnej. Osiągnięcie Celu III jest możliwe dzięki:

I. ochronę i rozwój dziedzictwa wspomnianego charakteru;

II. badanie, dokumentowanie i promocję dziedzictwa kulturalnego Pomorza Zachodniego.

Oddzielnym celem w minionym okresie stała się **pomoc Ukrainie**, w którą zaangażowały się instytucje kultury w 2022r. m.in. poprzez:

- przygotowanie oferty edukacyjnej, kulturalnej i integracyjnej dla społeczności ukraińskiej oraz ułatwienie korzystania jej z tych zasobów (np.: przez tłumaczenia);
- działania merytoryczne np. organizację wystaw, spektakli czy koncertów ukraińskich artystów;
- zatrudnianie pracowników z Ukrainy;
- zaangażowanie w pomoc humanitarną.

Tyle o stanie aktualnym. Jeśli wrócić natomiast do Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, w zakładce „Prognoza trendów rozwojowych” jest m.in. wskazanie na nacisk na podnoszenie jakości życia i podmiotowości mieszkańców. Aktualnie obserwujemy dynamiczne przemiany społeczne, które równoległe z postępem technologicznym i rozwojem gospodarczym determinują szybki przepływ różnorodnych idei, norm oraz koncepcji związanych z rozwojem jednostkowym i zbiorowym. Widoczny jest w tym kontekście wzrost oczekiwań mieszkańców Pomorza Zachodniego. Konsekwencją tych oddolnych trendów jest konieczność zaangażowania się samorządu w następujące działania:

- eliminację wszelkich przejawów nietolerancji i dyskryminacji,
- równomierne traktowanie ekonomiczne osób pełniących różnorodne role społeczne, z naciskiem na równouprawnienie kobiet, osób aktywnych zawodowo, seniorów oraz jednostek z ograniczeniami.

Dialogi społeczne prowadzą do zmiany społecznej. Aktualnie dzięki praktycznie nieograniczonemu dostępowi do wiedzy oraz możliwości komunikacji z ekspertami z całego świata mieszkańcy Pomorza Zachodniego wywierają autentyczną presję na swoje władze, ponieważ obserwują otaczający ich świat – i widzą, że da się inaczej (w domyśle: można rozwiązywać problemy z korzyścią dla wszystkich zainteresowanych grup). Doskonale z tych różnorodnych okazji do wzbudzania zmiany korzystają mieszkańcy dużych ośrodków miejskich, gdzie jest przestrzeń (organizacyjna i merytoryczna) do spotkań i dyskusji, projektowania zmiany. We wspomnianej Strategii autorzy wskazują, że konkurencyjna pozycja regionu wynika m.in. silnej pozycji rozwojowej głównych ośrodków miejskich Pomorza Zachodniego. Ta z kolei wypracowana jest dzięki dwóm elementom, których niestety brakuje na terenach wiejskich i w mniejszych miejscowościach:

- ☐ wydajne struktury gospodarcze obejmujące aspekty innowacyjne, klastry biznesowe, sieci powiązań i łańcuchy wartości. Te czynniki łączą istotne elementy przemysłowe z unikalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym regionu Pomorza Zachodniego;
- ☐ Skuteczność funkcjonalnych związków oraz dostarczania usług publicznych o wysokiej jakości.

Niestety w opozycji do sytuacji dużych ośrodków miejskich są małe miejscowości i wsie. Obszary wiejskie zajmują 94% powierzchni województwa. Co piąta wieś ma charakter popegeerowski, co często jest źródłem kumulacji różnorodnych problemów społecznych (30 lat temu w związku z prywatyzacją ponad 200 państwowych gospodarstw rolnych, pracę bezpośrednio straciło niemal 30 tys. osób).

Co bardzo ważne, na Pomorzu Zachodnim notujemy nierównomierny rozkład sieci miast, czego efektem jest „biała plama” w centrum regionu – brak ośrodków, które są istotnym stymulatorem do rozwoju i równocześnie gwarantem utrzymania pewnej równowagi społecznej wpływającej na stopniowe eliminowanie zjawisk negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych (począwszy od dostępu do pracy, przez dostęp do specjalistów/ lekarzy/ terapeutów/ in., a kończąc na różnorodnej ofercie rozwojowej i konstruktywnego spędzania czasu wolnego). W Strategii pada nawet zdanie „Rozwój terenów wiejskich jest niemożliwy bez wiodącej roli centrów miejskich⁸”, i jest to zdanie kluczowe w kontekście edukacji kulturowej i rozwijaniu dostępu do oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej. Warto w tym miejscu jeszcze raz podkreślić rolę i znaczenie Szczecina i Koszalina, w których siedziby mają niemal wszystkie teatry, obie filharmonie oraz dużą część muzeów. W dokumencie „Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego”⁹ wielokrotnie wskazywane są sukcesy i projekty realizowane w tych dwóch największych miastach regionu. Opisano m.in. że Szczeciński Obszar Metropolitalny w latach 2014-2020 wsparty został środkami unijnymi w wysokości 192mln na rozbudowę infrastruktury kultury. Największym pod względem wartości był projekt wybudowania siedziby Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza. „Polityka kulturalna” wylicza również inne inwestycje na terenie Pomorza, m.in. Morskie Centrum Nauki im. Prof. Jerzego Stelmacha, Ogrody Przelewice – Zachodniopomorskie Centrum Kultury Obszarów Wiejskich i Edukacji Ekologicznej. „Jako jedyna ma swoją siedzibę poza stolicą regionu i stanowi unikalny w skali regionu przykład instytucji, która prowadzi działalność w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Pomorza Zachodniego. (...) W zakresie działalności kulturalnej instytucja prowadzić będzie różnorodną działalność skierowaną na obszary wiejskie, popularyzację kultury ludowej oraz dziedzictwa niematerialnego Pomorza Zachodniego”¹⁰. Przelewice oddalone są od Szczecina o 60 km, w linii prostej nad morze (Dziwnów) jest 131 km, Koszalin – 206 km, zaś poprzedni Operatorzy Regionalni BMK – ZOK i Czok – mają do pokonania ok. 122 km. Nie można zatem z pewnością stwierdzić, że Ogrody

---

⁸ Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskie

⁹ Dokument dostępny na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego:
http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/polityka_kulturalna_2021_2.pdf

¹⁰ Jw., s. 10.

Przelewice będą równym stopniu odwiedzane przez mieszkańców całego regionu, z uwagi na swoje geograficzne położenie na zachodzie województwa.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego wskazuje na ogólne cele strategiczne i kierunkowe, które wpasować można w zakres edukacji kulturowej. Np.: CEL STRATEGICZNY 1: OTWARTA SPOŁECZNOŚĆ: świadomi mieszkańcy i zaangażowane społeczności - otwarte i przygotowane na wyzwania przyszłości.

CEL KIERUNKOWY 1.1 Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny

CEL KIERUNKOWY 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu

CEL KIERUNKOWY 1.3 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego

Każdy z powyższych celów ma szansę przyczynić się do realizacji edukacji kulturowej na wysokim poziomie. Rodzina – jako podstawowa jednostka społeczna – jest tym miejscem, w którym dzieci w sposób naturalny przejmują od rodziców schematy zachowań oraz pewne kompetencje (w tym m.in. zainteresowanie i wrażliwość na kulturę, zainteresowanie określonymi dziedzinami kultury, chęć i gotowość do udziału w wydarzeniach kulturalnych), dlatego wspieranie rodziców w ich funkcjach wychowawczych jest istotne. Strategia zauważa również miejsce rodzin defaworyzowanych w układzie społecznym, zwłaszcza rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym czy niewydolne wychowawczo. „Rodzina, która funkcjonuje samodzielnie, oprócz kapitału ekonomicznego wnosi do wspólnoty lokalnej i regionalnej wartości kulturowe i społeczne, wchodzi w relacje z otoczeniem i dalszymi >węzłami< sieci powiązań społecznych. To rodzina, która jest również świadomym i zaangażowanym partnerem w sferze publicznej. W tym ujęciu Strategia jest zatem spójna z założeniami Programu BMK, zakładającymi wykorzystywanie metod edukacji kulturowej do animowania zmian społecznych, przyczyniając się do kreatywnego, sprawczego i innowacyjnego działania młodzieży, a także kształtowania u niej postaw oraz umiejętności: współpracy, zaufania społecznego i odpowiedzialności.

Bardziej szczegółowe założenia znajdują się oczywiście w „Polityce kulturalnej Pomorza Zachodniego”, które chcemy przybliżyć w ramach niniejszego Raportu. Na podstawie pozyskanych danych określono trzy podstawowe obszary interwencji:

- ☐ **Dostęp do kultury i uczestnictwo w kulturze:** koncentruje się na takich działaniach jak rozwój projektów i programów dla instytucji kultury WZP skierowanych do mieszkańców regionu; digitalizacja, cyfryzacja i upowszechnianie zbiorów kultury, rozwój instytucji kultury oraz rozwój działalności edukacyjnej w obszarze kultury,

rozwój systemu pomocy finansowej dla gmin, wsparcie twórców indywidualnych i wsparcie ważniejszych imprez kulturalnych;

- ☐ **Rozwój współpracy międzynarodowej w obszarze kultury:** na obszarze basenu Morza Bałtyckiego, Euroregionu Pomerania oraz wśród partnerów spoza UE;
- ☐ **Budowanie kulturalnej pozycji regionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe:** ochrona i rozwój ww. dziedzictwa, badania, dokumentowanie i promowanie tego dziedzictwa.

Jako narzędzia wsparcia autorzy polityki wskazują na następujące:

- ☐ Regionalny Program Operacyjny województwa Zachodniopomorskiego na lata 2021 – 2027;
- ☐ Kontrakt Terytorialny zawarty między rządem a samorządem województwa;
- ☐ Budżet samorządu województwa;
- ☐ Wojewódzki Program Ochrony Zabytków;
- ☐ Programy Operacyjne Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu;
- ☐ Inne programy skierowane do sektora kultury: Interreg VIa, programy Narodowego Centrum Kultury, UE – Creative Desk Polska, programy Państwowego Instytutu Sztuki Filmowej.

Jakie wnioski płyną z powyższych dokumentów? Po pierwsze, samorząd województwa jest świadomy znaczenia kultury dla rozwoju mieszkańców jako jednostek i regionu jako całości – dlatego zagadnienie kultury opisywane jest w licznych dokumentach strategicznych i sukcesywnie monitorowany jest jego stan.

Po drugie, samorząd województwa stopniowo zwiększa nakłady finansowe na unowocześnianie samorządowych instytucji kultury i tworzenie nowych obiektów.

Po trzecie, kwestia kultury interpretowana jest na kilku poziomach: lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym, co przekłada się na możliwość nawiązywania różnych partnerstw oraz korzystania z różnych źródeł dofinansowania (na każdym w tych poziomów).

Po czwarte, samorząd województwa świadomy jest, że na terenie regionu znajdują się dwa najważniejsze ośrodki miejskie ciągnące za sobą rozwój najbliższych obszarów geograficznych. Niestety centrum województwa zostaje pozostawione samo sobie – jest swoistą białą plamą, bez dobrego dostępu do dużego miasta i wysoce rozwiniętej oferty edukacji kulturowej.

Po piąte, zauważona zostaje uboga kondycja małych ośrodków kultury (w gminach każdego typu) oraz wspierających je podmiotów (np.: świetlic wiejskich, sołtysów), które zmagają się z

różnymi wyzwaniami: finansowym, infrastrukturalnymi, kadrowymi i programowymi. Stąd też pomysł utworzenia Ogrodów Przelewice jako instytucji wspierającej kulturę na zachodniopomorskich wsiach – niestety zaplanowana pomoc nie może być realizowana w satysfakcjonujący sposób, z powodu czysto błahego – dużej odległości między ośrodkami kultury ze wschodu czy północy regionu. Ta odległość uniemożliwia regularne korzystanie z oferty rozwojowej dedykowanej pracownikom, trenerom czy instruktorom działającym na rzecz edukacji kulturowej.

Na szczęście jako uzupełnienie tej luki możliwa jest realizacja Programu BMK, na którą odpowiadają w większości właśnie małe ośrodki, w tymi ograniczonymi finansami, infrastrukturą czy kadrami. Oferta Programu dzięki swojej złożoności pomaga w pewnym stopniu odpowiedzieć na to zapotrzebowanie: dzięki regrantingowi, szkoleniom oraz sieciowaniu.

1.2. Mapowanie zasobów instytucjonalnych w województwie

Ważne centra kulturalne na obszarze Pomorza Zachodniego znajdują się głównie w Szczecinie i Koszalinie – odpowiednio zachód i północny wschód województwa. W tych miastach zlokalizowane są główne instytucje kulturalne, takie jak teatry, opera, filharmonie i większość muzeów.

W mniejszych miejscowościach tego obszaru życie kulturalne skupia się przede wszystkim wokół świetlic, bibliotek, domów kultury oraz miejsc tworzonych przez samych mieszkańców. Duże inwestycje, takie jak modernizacja obiektów kulturalnych, przekształcenie bibliotek gminnych w nowoczesne centra, które oferują dostęp do wiedzy, kultury oraz promują aktywne życie społeczne, a także procesy cyfryzacji i ulepszania kin, mają znaczny wpływ na poprawę infrastruktury kulturalnej regionu oraz zwiększają dostęp do kultury wysokiej dla ludzi mieszkających w mniejszych miejscowościach. Niestety z uwagi na wysokie koszty wybudowania, a następnie utrzymania takiej infrastruktury nie są one tak często – mimo że bardzo pożądane.

W ramach największych inwestycji kulturalnych w regionie należy wyróżnić budowę Centrum Dialogu Przełomy w Szczecinie, które skupia się na przekazywaniu historii związanym z kształtowaniem tożsamości mieszkańców Pomorza Zachodniego, nową siedzibę Filharmonii Szczecińskiej, modernizację Opery na Zamku w Szczecinie oraz rozbudowę Teatru Polskiego w Szczecinie, utworzenie Morskiego Centrum Nauki.

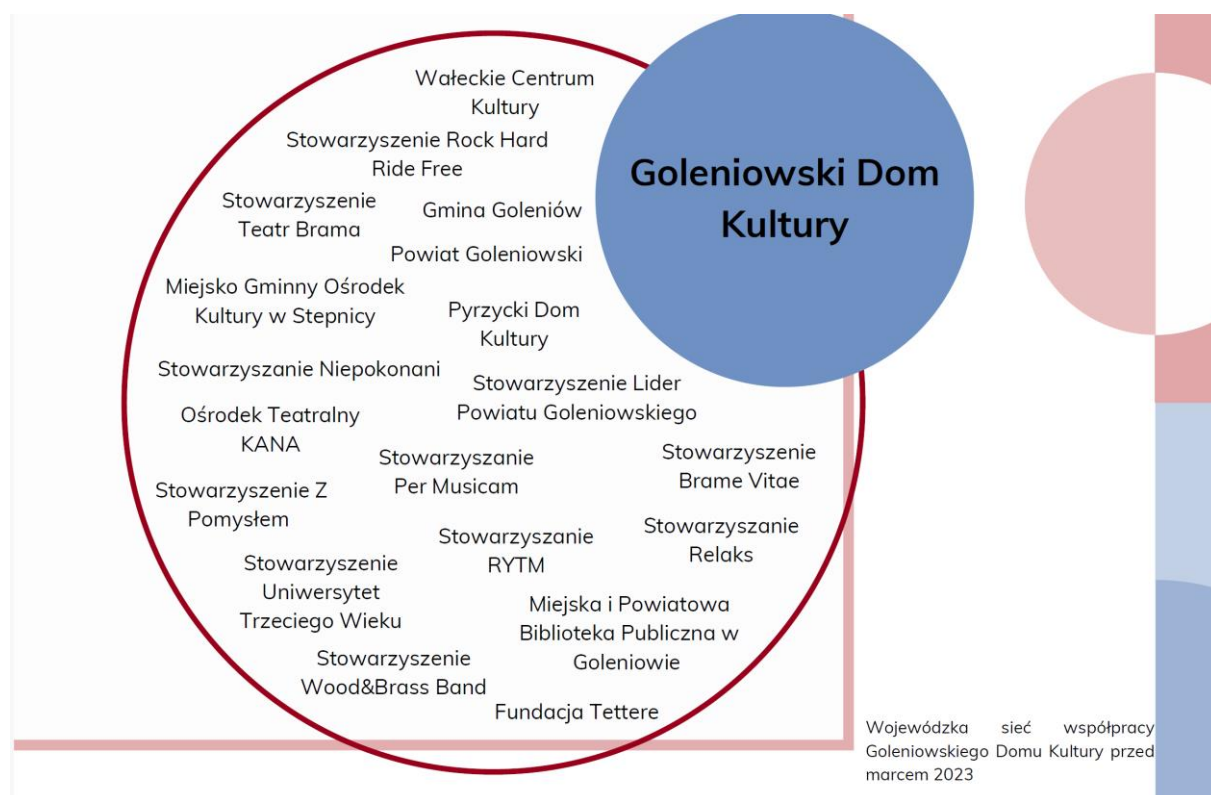
Jeśli chodzi o poziom regionalny inwestycji kulturalnych, to w 2020r. powstało nowe miejsce kultury zwane "Ogrody Przelewice – Zachodniopomorskie Centrum Kultury Obszarów Wiejskich i Edukacji Ekologicznej". To samorządowa instytucja kultury powołana przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, składająca się z podupadającego jeszcze kilka lat temu historycznego parku powstałego w XIX wieku i wielu zachowanych budynków folwarcznych. Aktualnie w „Ogrodach” prowadzone są prace remontowe oraz działania aktywizujące odwiedzających i promujących wartości zw. z kulturą, tradycją i tożsamością lokalną, np.: Dożynki Wojewódzkie, Festiwal Tradycji Pomorza Zachodniego, Wojewódzkie Dni Pszczelarza, a także wyjątkowe wydarzenie jakim jest Noc Bajek. Przelewice oddalone są od Szczecina o ok. 60 km, zaś od Koszalina: 206 km.

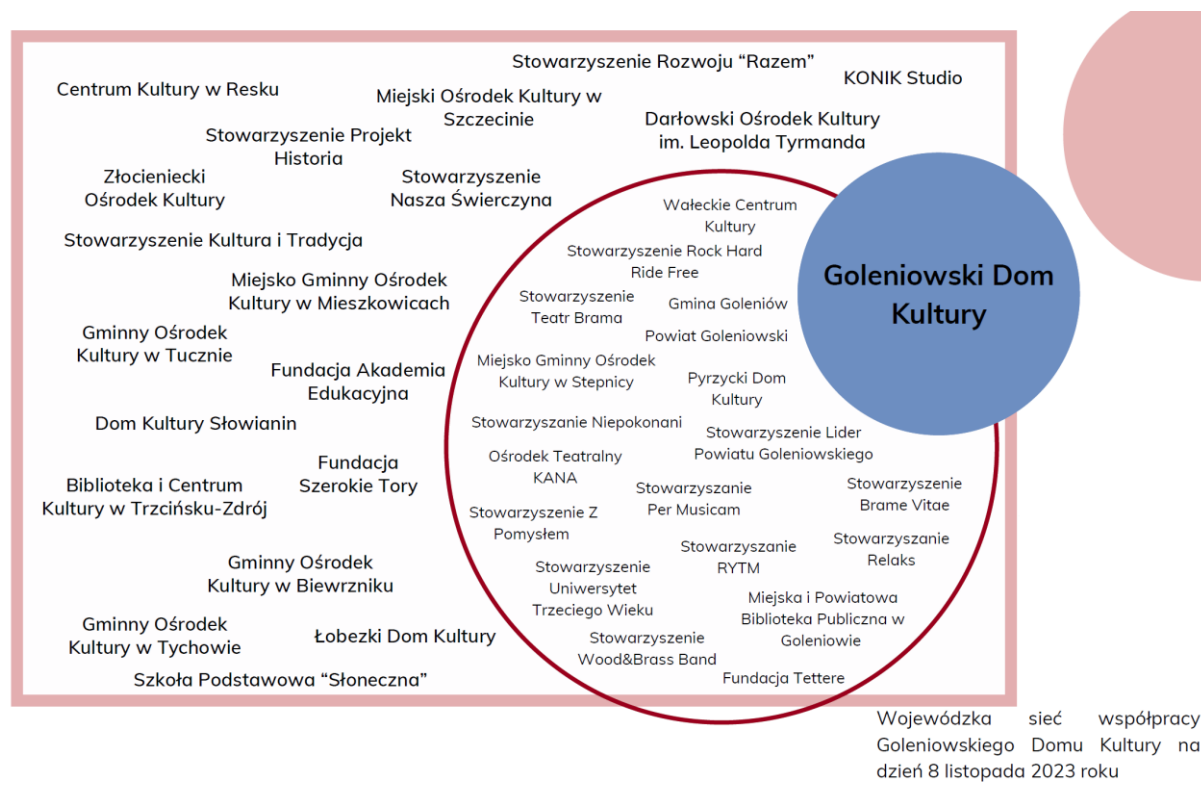

Województwo zachodniopomorskie jest miejscem organizacji wielu interesujących wydarzeń o długiej tradycji. Propozycje, które prezentują liczne instytucje kulturalne i aktywne organizacje pozarządowe, są różnorodne i bogate. Te atrakcyjne propozycje skierowane są zarówno do mieszkańców regionu, jak i turystów, którzy licznie odwiedzają te tereny. Warto wymienić niektóre z ważniejszych wydarzeń, takich jak:

- Festiwal Słowian i Wikingów w Wolinie,
- festiwale organowe w Kamieniu Pomorskim, Świnoujściu, Koszalinie i Szczecinie,
- Ogólnopolski Konkurs Baletowy w Szczecinie,
- Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych „Młodzi i Film” w Koszalinie,
- Ińskie Lato Filmowe w Ińsku.

Jeśli chodzi o realizację Programu BMK w 2023r., Goleniowski Dom Kultury posiada bazę 48 partnerów, którzy uczestniczyli w szkoleniach, interwencjach oraz aktywnie sieciują i dołączają kolejne podmioty do wspólnej platformy dzielenia się efektami realizacji BMK na Pomorzu Zachodnim. Zachęcamy do przeanalizowania poniższych grafik obrazujących przyrost i charakter nowych partnerów. Mapowanie zasobów instytucjonalnych z poprzednich edycji dostępne jest dla Czytelnika w kolejnym podrozdziale.

1.3. Identyfikacja dotychczasowych obszarów interwencji w ramach programu **Bardzo Młoda Kultura w skali Pomorza Zachodniego**

Do tej pory na terenie województwa przeprowadzono 2 edycje BMK: I. realizowana przez Złocieniecki Ośrodek Kultury (2016-2018), II. przez Czaplinecki Ośrodek Kultury (2019-2021). Po tym okresie nastąpiła roczna przerwa na wybór kolejnych Operatorów Regionalnych. 3. edycja regrantingu i działań aktywizujących otoczenie kultury ruszyła w 2023r. i aktualnie realizowana jest przez Goleniowski Domu Kultury do 2025r.

Już we wstępie niniejszego raportu wskazaliśmy, że zakończone odsłony BMK były koordynowane przez Ośrodki ze wschodniej i centralno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Czaplinek jest oddalony od Złocieńca o 17 km, można zatem śmiało stwierdzić, że pochodzą z podobnego terenu, których charakteryzuje się podobnymi problemami i potrzebami. Z dużym prawdopodobieństwem można również powiedzieć, że oba podmioty współpracują z porównywalnymi, czasem może nawet takimi samymi, partnerami samorządowymi (np.: instytucjami kultury), biznesowymi oraz pozarządowymi.

Gmina Czaplinek to gmina miejsko-wiejska. Należy do powiatu drawskiego. Gmina ma 11 209 mieszkańców i funkcjonuje w niej aktualnie 10 publicznych instytucji kultury (w tym ośrodki kultury, kluby i świetlice). Tylko jeden podmiot posiada salę widowiskową na 150 standardowych miejsc. W 2021r. potencjalnych odbiorców BMK w gminie, czyli dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym od 5 do 24 lat było 2 593¹¹.

Posiadamy tylko aktualne dane co do imprez organizowanych przez wspomniane jednostki (2022r.), dlatego aby przybliżyć czytelnikowi kontekst naszych Operatorów Regionalnych, dane umieszczamy w postaci tabeli¹².

Typ imprezy	Liczba imprez	Liczba uczestników
Ogółem	276	17 580
Seanse filmowe	10	1 000
Wystawy	2	100
Festiwale i przeglądy artystyczne	2	2 000
Koncerty	25	4 000
Prelekcje, spotkania, wykłady	12	400
Imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	121	6 550
Konkursy	2	400
Pokazy teatralne	12	1 000
Warsztaty	90	2 130

Gmina Złocieniec w swoim kształcie jest zbliżona do Czaplinka – to również gmina miejsko-wiejska powiatu drawskiego, posiadająca 15 396 mieszkańców¹³. W 2021r. gmina była zamieszkiwana przez 3 211 potencjalnych uczestników programu BMK w przedziale wiekowym 5 – 24 lata. Działa tu tylko 1 publiczny podmiot kultury – Złocieniecki Ośrodek Kultury. Posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 221 standardowych miejsc dla widzów. Statystyki dot. imprez organizowanych przez ZOK w 2022r. znajdują się w tabeli poniżej¹⁴.

Typ imprezy	Liczba imprez	Liczba uczestników
Ogółem	53	10 440
Seanse filmowe	brak danych	--
Wystawy	12	360

¹¹ Dane za: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Czaplinek#wiek-mieszkancow

¹² Dane za: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Czaplinek#domy-i-osrodki-kultury

¹³ Dane za: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zlocieniec

¹⁴ Dane za: : https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zlocieniec#domy-i-osrodki-kultury

Festiwale i przeglądy artystyczne	1	300
Koncerty	15	4 350
Prelekcje, spotkania, wykłady	11	3 300
Imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	brak danych	--
Konkursy	2	80
Pokazy teatralne	6	850
Konferencje	4	400
Inne	2	800

Niestety statystyki z GUS nie zawierają danych dot. seansów filmowych i imprez turystycznych i sportowo-rekreacyjnych, mimo że Złocieniecki Ośrodek Kultury w swojej siedzibie posiada działające kino „Mewa”. Co roku odbywa się tu także Święto Drawy oraz inne imprezy masowe, w których licznie uczestniczą mieszkańcy i turyści. Powyższe dane trzeba zatem uznać za niepełne.

Obie miejscowości są oddalone od ważnego ośrodka miejskiego – Koszalina – o ok. 100 km (ponad 1,5h jazdy samochodem). Jest to istotne z uwagi na podkreślane już niejednokrotnie zdanie: „Rozwój terenów wiejskich jest niemożliwy bez wiodącej roli centrów miejskich¹⁵”, czego konsekwencją jest – w kontekście edukacji kulturowej – ograniczony dostęp do bodźców, inspiracji, specjalistów oraz twórców czy infrastruktury. Mimo tych utrudnień wybór ZOK i CZOK na Operatorów Regionalnych Programu BMK był strzałem w 10-tkę. Na szczęście małe miasta mają pewną przewagę nad dużymi ośrodkami miejskimi w kilku aspektach dotyczących edukacji kulturowej, które pomagają im realizować takie inicjatywy jak BMK. Są to m.in. zalety:

I. Infrastrukturalne:

- a) **Łatwiejszy dostęp dzięki niewielkim odległościom:** W małych miasteczkach zazwyczaj nie ma takich problemów z przemieszczaniem się jak w dużych miastach, co ułatwia uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych. Z jednego końca gminy na drugi mieszkańcy przemieszczają się szybciej niż między dzielnicami w takich metropoliach jak Szczecin czy Koszalin. W metropoliach życie społeczne, rekreacyjne, edukacyjne koncentruje się bardziej na dzielnicach/ osiedlach/ częściach miasta otaczających strategiczne punkty dla mieszkańców: dom, szkoła/ praca.
- b) **Kompaktowość:** Wszystkie ważne miejsca i instytucje (np. szkoły, biblioteki, ośrodki kultury) mogą być blisko siebie, co ułatwia korzystanie z nich. Dzięki temu mieszkańcy

¹⁵ Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskie

mają czas i sposobność, aby obyc się z takimi instytucjami i zainteresować się ich ofertą. A z drugiej strony podmioty publiczne mają szansę zaintrygować i zachęcić mieszkańców do korzystania z ich usług.

- c) **Mniejsze grupy:** W mniejszych miejscowościach mogą działać mniejsze grupy i kluby kulturalne, które pozwalają na bardziej spersonalizowane podejście i większy wpływ na programy kulturalne i edukacyjne. Często te grupy mają charakter oddolny i koncentrują się na działaniu na wybranym obszarze geograficznym, np.: danego sołectwa, co jest pokłosiem również wieloletnich relacji i znajomości między mieszkańcami.

II. Kontekstowe:

- a) **Dostępność dziedzictwa kulturowego:** Małe miasteczka często posiadają bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne, które może stanowić źródło inspiracji i edukacji.
- b) **Spółeczność zintegrowana:** Mniejsza społeczność może być bardziej zintegrowana, co sprzyja współpracy i zaangażowaniu w projekty kulturalne i edukacyjne. W dużych ośrodkach miejskich ludzie są dla siebie anonimowi, przez co aby się poznać konieczny jest udział w grupach wyznaczonych wspólnym celem.
- c) **Łatwiejszy dostęp do władz:** Mieszkańcy mogą mieć łatwiejszy dostęp do lokalnych władz i organizacji, co ułatwia współpracę w zakresie kultury i edukacji. Okres pandemii nauczył nas elastycznego i efektywnego korzystania z nowych technologii. Uruchomiono wówczas różne kanały komunikacji na poziomie podmiot – jednostka, m.in. za pomocą social mediów, gdzie ludzie chętnie komentują zastany stan rzeczy. W małych miejscowościach ten oddolny głos nie ginie tak łatwo w szumie informacyjnym i władze mają rzeczywiście szansę odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców. Dodatkowo z uwagi na bardzo małą anonimowość przepływ informacji jest bardzo szybki.

III. Merytoryczne i dot. zasobów:

- a) **Wartości lokalne:** W małych miejscowościach lokalne tradycje i dziedzictwo kulturowe mogą odgrywać kluczową rolę w życiu społeczności, co może prowadzić do unikatowych programów kulturalnych i edukacyjnych. Z uwagi na dość mały procent imigracji małe ośrodki mają dość spójne poczucie własnej tożsamości.

- b) **Indywidualne podejście i szansa na brak presji:** W mniejszych miasteczkach edukatorzy i nauczyciele mogą mieć więcej okazji do indywidualnego wsparcia uczniów i uczestników projektów edukacyjnych.
- c) **Więcej zaangażowania społecznego:** Mieszkańcy małych miasteczek mogą być bardziej zaangażowani społecznie i gotowi do wspierania projektów kulturalnych i edukacyjnych z uwagi na więzi między sobą czy chęć zmieniania autentycznie najbliższego otoczenia.
- d) **Dostępność terenów na projekty:** W mniejszych miasteczkach może być łatwiej znaleźć przestrzeń do realizacji projektów kulturalnych, na przykład na wystawy plenerowe czy wydarzenia artystyczne. Wiąże się to np.: z niższą odpłatnością danych przestrzeni lub zupełnie bezkosztowym jej wykorzystaniem (np.: dzięki partnerstwom lub częściom publicznym/wspólnym).
- e) **Lokalne zasoby ludzkie:** Nieocenione jest znaczenie lokalnych ekspertów, artystów i rzemieślników, którzy przyczyniają się do edukacji i kultury mieszkańców. Są to unikatowe zasoby – coraz częściej jednak w wieku dojrzałym i senioralnym, ponieważ młodzi wyjeżdżają do większych miast za rozwojem osobistym i zawodowym.

Powyższe aspekty okazały się mocnymi stronami poprzednich Operatorów Regionalnych Pomorza Zachodniego, dzięki czemu zarówno BMK jak i małe inicjatywy okazały się sporym sukcesem przekładającym się na liczbę uczestników (bezpośrednich i pośrednich) oraz regionalną sieć współpracy.

Warto zaznaczyć, że poprzednie edycje w swojej realizacji koncentrowały się nie tylko na podmiotach stricte kulturalnych, ale również na placówkach szkolnych, dzięki czemu do programu włączeni w działania byli także nauczyciele i inni pracownicy szkolni (np.: bibliotekarze, wychowawcy świetlicowi, pielęgniarki itd.). Projekty również były kierowane do szerszej grupy odbiorców: młodzieży i dzieci. Schemat programu zakładał – podobnie jak aktualnie – regranting projektów oraz spotkania szkoleniowe i sieciujące.

Co do samych działań projektowych, poniżej prezentujemy tylko wycinek aktywności Złocienieckiego Ośrodka Kultury i Czaplineckiego Ośrodka Kultury, ponieważ nie udało nam się dotrzeć do pełnych materiałów ewaluacyjnych.

W 2016 r. do ZOK w sumie zgłoszono 17 różnych projektów, i każdy z nich, zgodnie z decyzją jury, otrzymał wsparcie finansowe. Ten proces zaowocował zwiększeniem kompetencji

animatorów oraz liderów działających w niezależnych środowiskach kulturowych, także tych z mniejszych społeczności. Jako istotną wartość wskazano wówczas zauważalny rozwój ich motywacji do aktywnego angażowania się w życie lokalnych społeczności. W raportach za ten czas wskazano liczbę partnerów zaangażowanych w realizację projektu: 10. Były to następujące podmioty:

- Goleniowski Dom Kultury,
- Stowarzyszenie Edukacyjno-Społeczno-Kulturalne Teatr Brama,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kaliszu Pomorskim,
- Kamieński Dom Kultury,
- Darłowski Ośrodek Kultury im. Leopolda Tyrmanda,
- Ośrodek Teatralny Kana w Szczecinie,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Pełczycach,
- Sławiński Dom Kultury,
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Wierzchowie,
- Stowarzyszenie Biały Zdrój,
- Kamieński Dom Kultury w Kamieniu Pomorskim.

W kolejnym roku powiększyło się grono partnerów instytucjonalnych. Do dotychczasowych ośrodków kultury i organizacji pozarządowych dołączyli: Szczeciński Inkubator Kultury oraz Międzynarodowe Centrum Studiów i Spotkań im. Dietricha Bonhoeffera w Szczecinie. Do partnerów merytorycznych: Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Centrum Kształcenia Nauczycieli w Koszalinie dołączyło w roku 2017 Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Natomiast do partnerów organizacyjnych dołączyli: Czaplinecki Ośrodek Kultury, Fundacja Akademia Edukacyjna w Szczecinie, Zespół Szkół Prywatnych „Słoneczne”, Ośrodek Kultury w Mirosławcu, Ińskie Centrum Kultury, Świdwiński Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Przyjaciół Drawskiej „Meander”, Stowarzyszenie „Rumor” w Wałczu.

W 2017r. dofinansowano 12 inicjatyw, które zrealizowano w 13 miejscowościach. W Aneksie 1. prezentujemy skróty tych pomysłów.

W 2020r. CzOK zmagął się ze skutkami obostrzeń wynikających z pandemii COVID-19. Koordynatorka, Marta Gosecka, tak pisała o czasie przed pandemią: „Przejechaliśmy kilkaset kilometrów – trafiliśmy do wielu miejsc, w których instytucje nie brały udziału w programie w poprzedniej edycji i w zeszłym roku. Dotarliśmy do Koszalina, ale i do świetlicy wiejskiej we wsi Kukinka w pobliżu Ustronia Morskiego. Udało nam się w tłusty czwartek w Gminnym

Ośrodku Kultury w Dolicach zjeść pączka z tamtejszej piekarni i zawędrować na ostatnie piętro Książnicy Pomorskiej, gdzie pyszną zieloną herbatę przyrządzają przedstawicielki zachodniopomorskiego oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Spotkania te przyniosły wiele informacji nowym „kulturystom”, z którymi się zetknęliśmy, ale również nam, ponieważ prowadziliśmy od razu badania dotyczące potrzeb kadry w zakresie szkoleń z edukacji kulturowej.

15 marca mieliśmy rozpocząć pierwsze szkolenie dotyczące konkursu na inicjatywy dla dzieci i młodzieży, ale... wszystko się zmieniło.”¹⁶. Efektem ogólnych zmian było przesunięcie naboru inicjatyw o miesiąc oraz zmiana formy szkoleń. CzOK skoncentrował się na udzielaniu wsparcia telefonicznego lub za pośrednictwem e-maili w zakresie diagnozy potrzeb dzieci i młodzieży, ich zaangażowania w projekcie, współpracy między sektorami oświaty i kultury oraz planowania wydatków.

Tuż po wprowadzeniu izolacji przystąpili do badania środowiska. Wysłali kwestionariusze do ośrodków kultury i animatorów, pytając o to, jak zmieniło się ich funkcjonowanie w okresie pandemii, jakie potrzeby obecnie mają, i w jaki sposób radzą sobie z utrzymaniem relacji z grupami. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z pracownikami i dyrektorami najbliższych instytucji ukazał się przed CzOK interesujący obraz, który stanowił fundament analizy, która doprowadziła do modyfikacji oferty szkoleniowej i przeniesienia jej do przestrzeni internetowej. W efekcie realizowano dwa rodzaje szkoleń:

1. Pierwszy rodzaj to szkolenia w formie filmów, które zostały przygotowane przez ekspertów i udostępnione na kanale BMK Zachodniopomorskie. Następnie uczestnicy szkoleń mieli możliwość skorzystania z indywidualnych konsultacji online z prowadzącymi.
2. Drugi rodzaj to szkolenia, podczas których grupa uczestników zdobywa wiedzę i umiejętności indywidualnie, uczestnicząc w spotkaniach konsultacyjnych online.

Informacje te są bardzo ciekawe i mogą stanowić wskazówki na przyszłość dla podmiotów, które również mogą się znaleźć w sytuacji realizowania dofinansowanych projektów w czasach światowego kryzysu.

W 2021r. na CzOK wpłynęło 27 zgłoszeń w ramach naboru BMK z następujących miejsc: Szczecin, Goleniów, Lipiany, Mirosławiec, Darłowo, Gmina Złocieniec, Gmina Kalisz

---

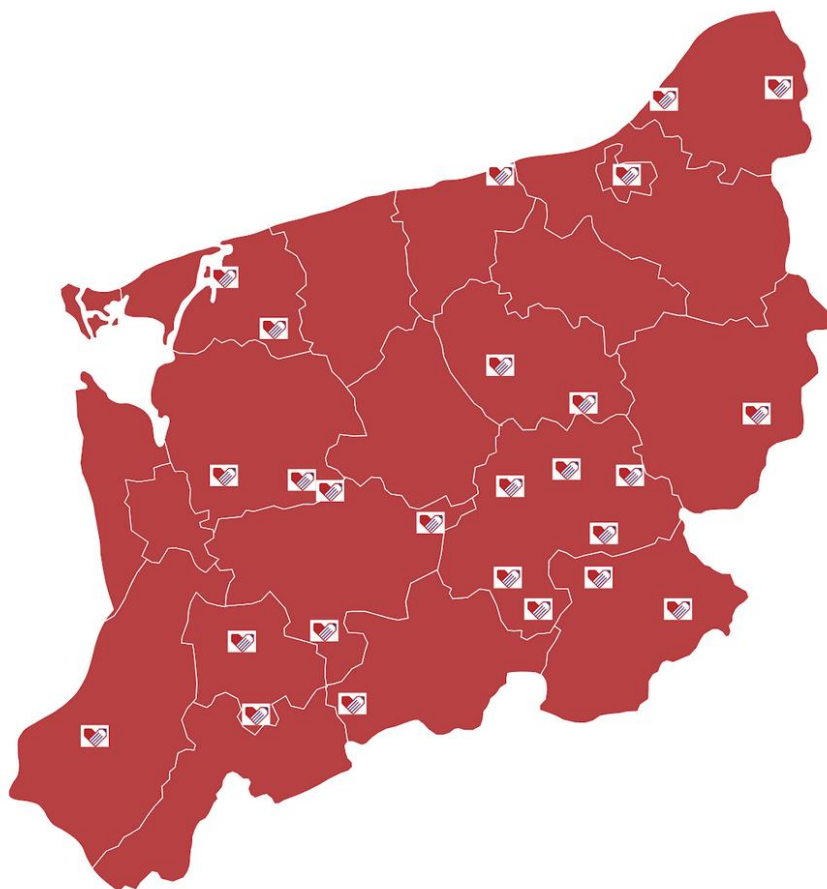
¹⁶ NCK: <https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/bardzo-mloda-kultura/blog/bmk-zachodniopomorskie-nie-traci-rezonu>

Pomorski, Maszewo, Gmina Czaplinek, Czaplinek, Pyrzyce, Ustronie Morskie, Bierzwnik, Chojna, Wałcz, Szczecinek, Połczyn- Zdrój, Sołectwo Nastazin, Golczewo. Wyraźnie widać pojawienie się na horyzoncie zainteresowanych Programem z nowych miejscowości, co było bardzo silną stroną projektu realizowaną przez CzOK. Wspomniana już koordynatorka z ramienia CzOK, Marta Gosecka, przez cały czas trwania projektu odwiedzała instytucje kultury z całego Pomorza Zachodniego, aby zbudować realną sieć współpracy i zachęcać społeczności lokalne do brania udziału w BMK.

W 2022r. do walki o środki przystąpiło 20 projektów z całego zachodniopomorskiego. Dofinansowanie ostatecznie otrzymało 12 z nich.

Poniżej prezentujemy mapkę partnerów BMK na obszarze Pomorza Zachodniego, których udało nam się odnaleźć w materiałach źródłowych ZOK i CzOK.

Mapa. Partnerzy realizacji interwencji w ramach wsparcia ZOK i CzOK.

Zrealizowane szkolenia

Co do tematu **szkoleń**, które realizowane były w ramach wszystkich edycji: w 2016r. ZOK przeprowadziło spotkania ukierunkowane na potrzeby przedstawicieli instytucji kultury, innych

podmiotów kulturowych oraz placówek edukacyjno-oświatowych. Zorganizowano 28 warsztatów szkoleniowych, co łącznie stanowiło 262 godziny zajęć. W spotkaniach uczestniczyło 244 osób.

Tematyka warsztatów obejmowała różnorodne zagadnienia, takie jak tworzenie kreatywnych pomysłów w edukacji kulturowej, budowanie współpracy w kontekście tworzenia sztuki, opracowywanie koncepcji widowisk teatralnych, teatr jako narzędzie spotkań i zabawy, praca z kreatywną twórczością grupową w teatrze, ekspresja sceniczna jako istotny element pracy teatralnej w grupie, teatr cieni, rozwijanie domu tańca, analiza tożsamości, współpraca z lokalnymi społecznościami, projektowanie murali w przestrzeni publicznej, rozwiązywanie konfliktów bez użycia przemocy, pracę z dźwiękami w radiu, nagrywanie i obróbkę dźwięków, umiejętność wystąpień publicznych, tworzenie krótkich form literackich, a także warsztaty dziennikarskie i przygotowywanie informacji oraz opinii.

Warsztaty były realizowane w 7 różnych miejscowościach województwa: Darłowo (2, 20), Sławno(1,8), Stolec (2,16), Szczecin (13,100), Kalisz Pomorski (1,12), Biały Zdrój (2,32), Złocieniec (7,74). W nawiasach liczba warsztatów w danej miejscowości i liczba godzin warsztatów.

Wynikiem przeprowadzenia cyklu warsztatów w tych miejscowościach jest stworzenie sieci współpracujących ze sobą edukatorów zajmujących się edukacją kulturową oraz efektywna integracja różnych środowisk edukacyjnych, takich jak szkoła i artyści czy instytucje kultury i pedagodzy.

W 2017r. w działania szkoleniowe włączyły się kolejne podmioty: Kuratorium Oświaty, Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie. Zrealizowano następujące warsztaty: Fundusze na kulturę, Sławno, Praca nad motywacją, Szczecin, Architektura przestrzeni, Złocieniec, Kobiety - historie niezwykle, Szczecin, Wartości w Czasach Niepokoju, Szczecin, Zmiana metodą projektową, Szczecin, 2192: dokąd rośniemy, Krępsko, Droga ciała - między wstydem a zachwytem, Biały Zdrój,. Ich uczestnikami ponownie byli pracownicy sektorów oświaty i kultury.

Ostatnie 4 warsztaty (wszystkie trzydniowe) skupiały się w pierwszej kolejności na zadanym temacie, środki i sposoby pracy traktując jako drogę do celu. Warsztaty te nie miały charakteru praktyk rozwijających wiedzę i konkretne umiejętności. Były bardziej szansą na spotkanie innych edukatorów, budowanie, relacji. Przede wszystkim zachęcały do eksperymentowania i kreatywności niż dostarczały konkretnych informacji o narzędziach i środkach działania. W osiągnięciu tego celu prowadzący stosowali częściej praktyczne ćwiczenia, niż teoretyczne wykłady.

Natomiast zrealizowane w 2018r. warsztaty były kontynuacją wypracowanej metody. Miały bardziej charakter spotkań i doświadczeń, ponieważ formuła ta sprawdziła się uprzednio i cieszyła dobrymi informacjami zwrotnymi: przez uczestników były oceniane jako inspirujące, motywujące do działania, zachęcające do kreatywności. Zrealizowano zaplanowaną liczbę warsztatów - w sumie 4 cykle warsztatowe i 9 warsztatów poza cyklami. Wzięło w nich udział 118 bezpośrednich uczestników. Warsztaty zrealizowano w 5 miejscowościach województwa zachodniopomorskiego: Kalisz Pomorski, Sławno, Szczecin, Wałcz, Złocieniec. Trzy warsztaty odbyły się w Krasnogrudzie i Sejnach.

Jeśli chodzi o szkolenia zrealizowane przez CzOK, to Operator w trakcie spotkań badał konkretne potrzeby szkoleniowe uczestników. Z rozmów wyniknęła potrzeba stworzenia zakładki z najczęściej zadawanymi pytaniami, którą zamieściliśmy na stronie bmkzachodniopomorskie.pl. Pojawiły się też wyraźne głosy dotyczące potrzeb spotkania się w przestrzeni rzeczywistej (w nawiązaniu do realizacji projektu w czasie pandemii COVID-19), dlatego podjęto decyzję, że oferta szkoleniowa zostanie uruchomiona, kiedy obostrzenia kryzysowe zelżeją. W efekcie przeprowadzono:

☐ Warsztaty dla realizatorów inicjatyw

Po przeprowadzeniu konkursu i wyłonieniu zwycięzców zorganizowano jedno szkolenie on-line dla realizatorów inicjatyw dla dzieci i młodzieży w obszarze edukacji kulturowej. Szkolenie obejmowało następujące tematy: bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w projekcie, RODO, ewaluacja, logotypy projektu, rozliczenie projektu.

☐ Warsztaty narzędziowe i spotkania sieciujące

Zrezygnowano z zaplanowanych wcześniej szkoleń on-line. Z rozpoczęciem warsztatów czekano do otwarcia szkół i ośrodków kultury. Poruszono następujące tematy:

- a. Ebru – malowanie na wodzie
- b. Letnia Akademia Edukacji Kulturowej „Zrób sobie dobrze” – Czaplinecki Ośrodek Kultury.

Druga edycja wydarzenia w Czaplinku była imprezą przede wszystkim sieciującą, bo trzydniową. Warsztaty były poświęcone zadbanie o swój dobrostan jako animatora lub nauczyciela, lidera pracującego z ludźmi. Kontekst pracy z młodzieżą i dziećmi został zachowany we wszystkich 4 warsztatach.

- Warsztat „Ciałodbanie”

- Warsztat wspierający umiejętności pracy z ludźmi w oparciu o FRIS – style myślenia

- Warsztat poświęcony wspieraniu młodych liderów, aktywistów, przekazywaniu sprawstwa młodym

- Warsztat dotyczył poruszania się w nowoczesnych mediach społecznościowych – TikTok i Instagram.

Ważną częścią Letniej Akademii była również wymiana dobrych praktyk. Uczestnicy pokazali swoje działania w swoich miejscowościach, ośrodkach, szkołach, przedszkolach, organizacjach pozarządowych. Dzięki temu zainspirowali innych do podobnych aktywności, znaleźli partnerów do wspólnych działań. Letnia Akademia okazała się na tyle interesującą imprezą, że pomimo zakończenia Programu, Operator chciał ją kontynuować w kolejnych latach.

- c. Uwaga! Warsztaty – warsztat z tworzenia komunikatu wizualnego
- d. Warsztaty O śmierci
- e. Uwaga! Warsztaty – warsztat z tworzenia komunikatu wizualnego, z komunikacji werbalnej i aktywności sensorycznej, i ćwiczenia z akceptacji
- f. Niezwykłe makramy
- g. Muzyczny warsztat na do widzenia

Obszary problemowe minionych edycji

Z pozyskanych informacji jesteśmy w stanie wyłuszczyć obszary problemowe, które rozwiązywane były przez interwencje w ramach BMK. W minionych edycjach były to:

- ☐ zagospodarowanie przestrzeni miejskiej/ publicznej/ wspólnej (np.: w szkole),
- ☐ wspieranie rozwoju umiejętności społecznych i działań międzypokoleniowych,
- ☐ warsztaty psychologiczne (empatia, emocje),
- ☐ wykorzystanie terapeutycznej roli sztuki (muzyka, teatr, bajka, fotografia),
- ☐ promowanie sportu i ruchu (tańca, gier zespołowych),
- ☐ promowanie polskich twórców i polskiego dziedzictwa kulturowego,
- ☐ działania integracyjne (z seniorami, osobami niepełnosprawnymi),
- ☐ wykorzystanie lokalnych walorów turystycznych do działań z zakresu kultury,
- ☐ promowanie umiejętności technicznych (warsztaty majsterkowania, kompetencje cyfrowe),
- ☐ kształcenie komunikacji w pracy zespołowej, budzenie kreatywności i potrzeby uczestnictwa w kulturze,
- ☐ poruszanie kluczowych uniwersalnych kwestii jak miłość, śmierć, walka z mową nienawiści.

Bardziej szczegółowych opisów poszczególnych projektów należy szukać w aneksie do niniejszego raportu.

Ciekawe również są twarde rezultaty, jakie powstały w ramach interwencji. Wśród nich warto wypunktować:

- ☐ wystawy,
- ☐ gazetki szkolne,
- ☐ murale ogólnodostępne,
- ☐ utworzenie radiowęzła w szkole,
- ☐ spektakle autorskie i adaptacyjne,
- ☐ dialogi/ dyskusje z widownią i decydentami,
- ☐ cykle warsztatów.

Zdania, które najczęściej pojawiały się przy ewaluacji tych mini projektów to pochwała spędzonego razem czasu, który był aktywny i konstruktywny, nawiązanie więzi ze starymi i nowymi znajomymi, rozwijanie/ nabywanie/ modyfikowanie kompetencji z różnych zakresów. Uczestnicy po zakończeniu działań nadal czuli się zmotywowani do wdrażania kolejnych pomysłów, które zrodziły się w ich głowach. Zadowoleni byli ze swoich pomysłów oraz samego faktu, że udało się je wdrożyć w życie. Na własnej skórze odczuli, że wdrażanie inicjatyw oddolnych jest możliwe i napędzało ich to do kolejnego działania. Część uczestników dzięki projektom otworzyła się na swoją społeczność lokalną, mimo wcześniejszych blokad.

Bardzo ważną rolę odegrały w pierwszych dwóch edycjach BMK szkoły, których środowiska charakteryzują się pewnymi cechami, np.: grupy są stałe (heterogeniczne), rola nauczyciela jest najczęściej nadrzędna decyzyjna), uczniom wydaje się, że dobrze się znają. Co za tym idzie – w klasach funkcjonują utarte role: jeśli ktoś jest nie lubiany, nieszanowany, trudno to zmienić. Jeśli ktoś ma niepospolite hobby, może się spotkać albo z dużą aprobatą, albo dużym szyderstwem. BMK dał szkolnym uczestnikom możliwość autentycznego poznania się (się – swojego wnętrza – oraz innych uczestników) i zmiany zachowań wobec siebie nawzajem. Z drugiej strony otworzył przed uczniami autentyczną możliwość kreowania świata zgodnie z własnymi potrzebami i na swój własny sposób. Tak powstały właśnie murale, radiowęzeł, zajęcia z majsterkowania. Młodzież mogła rzeczywiście czuć się podmiotowo, decyzyjnie. Miało to oczywiście wpływ również na postrzeganie młodzieży przez ich nauczycieli, którzy zaczęli ich obdarzać większym zaufaniem, a co za tym idzie – razem mogli współdecydować o kształcie procesu edukacyjnego.

1.4. Podsumowanie wniosków z lokalnych diagnoz

- ☐ Wyniki diagnoz lokalnych w programie BMK 2023 realizowanym na Pomorzu Zachodnim

Założeniami Goleniowskiego Domu Kultury co do realizacji Programu Bardzo Młoda Kultura 2023-2025 był rozwój podmiotowego uczestnictwa młodzieży w kulturze poprzez tworzenie komfortowych warunków samodzielnej pracy młodzieży, a także współpracy międzypokoleniowej. Cel ten sukcesywnie będzie osiągany przez realizację celów szczegółowych:

- ☐ wspieranie podmiotowości i umacnianie tożsamości społeczności lokalnych w perspektywie procesu integracji kultur,
- ☐ rozwój umiejętności młodzieży w zakresie krytycznego i twórczego uczestnictwa w kulturze,
- ☐ wspieranie wykorzystania wartości dziedzictwa kulturowego wspólnot lokalnych,
- ☐ rozwój doświadczenia i kompetencji pracowników samorządowych instytucji kultury, lokalnych organizacji pozarządowych, grup nieformalnych oraz lokalnych liderów, którzy poprzez wzajemną wymianę doświadczeń i wiedzy mogą pozytywnie wpłynąć na rozwój podmiotowego uczestnictwa młodzieży w kulturze,
- ☐ budowanie sieci wzajemnej współpracy międzysektorowej na poziomie lokalnym i regionalnym,
- ☐ wypracowywanie narzędzi edukacji kulturowej i zwiększania kompetencji osób zajmujących się edukacją kulturową przez organizację szkoleń, warsztatów, konferencji i spotkań sieciujących.

Istotą całego procesu realizacji powyższych celów są lokalne diagnozy potrzeb, które wskazują kierunki działania w poszczególnych etapach. Dzięki informacjom tam zawartych GDK jest w stanie efektywnie dobierać metody i narzędzia pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży.

W mijającym właśnie 2023r. udało się zrealizować 10 inicjatyw na terenie całego województwa zachodniopomorskiego, poszerzając grono partnerów o kolejne podmioty z miast i wsi. Każdy wnioskodawca na etapie aplikowania o środki finansowe musiał przeprowadzić diagnozę lokalną przy współpracy z lokalną młodzieżą, która była potencjalnym odbiorcą działań w ramach BMK.

Organizatorzy interwencji najczęściej w procesie diagnozowania posługiwali się następującymi narzędziami:

- ☐ Spacer badawczy: metoda często wykorzystywana m.in. jako narzędzie do przeprowadzania konsultacji społecznych. W klasycznej formie organizuje się spacer dla niewielkich grup uczestników, których celem jest "oprowadzenie" po konkretnej dzielnicy lub obszarze miejskim. W trakcie takiego spaceru uczestnicy mają okazję do wskazywania typowych miejsc oraz problemów związanych z przestrzenią miejską. Jednym z głównych atutów tej metody jest to, że wykorzystuje doświadczenie i wiedzę respondentów, którzy mieszkają lub pracują na danym terenie. Dzięki temu, spacer badawczy stwarza możliwość uruchomienia lokalnej wiedzy i pozwala uczestnikom na swobodne wyrażanie swoich spostrzeżeń.¹⁷
- ☐ Dyskusje z młodzieżą: stanowią istotną i efektywną metodę badawczą w kontekście kultury i edukacji. Polegają one na aktywnym uczestnictwie młodych ludzi w dialogu na temat swoich potrzeb, oczekiwań oraz doświadczeń w obszarze kultury i edukacji. Ta forma badań jest szczególnie ważna, ponieważ pozwala uwzględnić głos młodzieży w procesie podejmowania decyzji dotyczących programów kulturalnych i edukacyjnych, co może przynosić liczne korzyści. Zdaje ona egzamin w momencie, kiedy uczestnicząca w niej młodzież chce się dzielić swoimi przemyśleniami, wypowiada się na głos, a nie pozostaje bierna, przysłuchująca się. Rolą organizatora takiej dyskusji jest zatem prowadzenie rozmów w atmosferze zaufania, przyjaźni.
- ☐ Dyskusje z osobami zaangażowanymi w rozwój młodzieży (nauczyciele, pedagodzy, wychowawcy świetlicowi, przedstawiciele sołectw, rodzice): to narzędzie różni się ona od dyskusji z młodzieżą: po pierwsze, pozwalają na identyfikację potencjalnych rozbieżności między postrzeganiem potrzeb młodzieży przez dorosłych a samą młodzieżą. To może prowadzić do bardziej zrównoważonych i realistycznych rozwiązań. Po drugie, dorośli mogą dostarczyć wskazówek i sugestii dotyczących sposobów zaspokojenia potrzeb młodzieży oraz tworzenia bardziej efektywnych programów kulturalnych i edukacyjnych. Po trzecie, te dyskusje mogą pomóc w budowaniu więzi między różnymi grupami społecznymi i zrozumieniu, jak wspólnie działać na rzecz rozwoju młodzieży.
- ☐ Obserwacja: to metoda badań socjologiczno-kulturowych, która pozwala na proces systematycznego rejestrowania, analizowania i interpretowania zachowań, interakcji oraz artefaktów w ich naturalnym kontekście, bez bezpośredniej interwencji badacza.

---

¹⁷ Za: dr Maciej Kowalewski, „Instrukcje realizacji diagnoz i ewaluacji - poziom lokalny”

W ramach diagnozy posługiwano się obserwacją uczestniczącą i nieuczestniczącą. Obserwowano młodzież korzystającą z oferty ośrodków kultury (np.: podczas zajęć) oraz tę niekorzystającą (w luźnych sytuacjach spędzania wolnego czasu w miejscu zamieszkania).

- ☐ Ankieta: część wnioskodawców zbierała dane za pomocą metody ankietowej – wśród młodzieży korzystającej z ich oferty oraz niekorzystającej (na zasadzie przesyłania ankiety przez młodych ludzi do swoich kręgów przyjaciół).
- ☐ Mapa myśli: jeden wnioskodawca wykorzystał tę metodę przy zbieraniu informacji. Jest to narzędzie wykorzystywane do wizualizacji, organizacji i prezentacji danych. Na planszy młodzież umieszczała swoje potrzeby i pomysły na aktywność w wolnym czasie. Narzędzie to cieszyło się popularnością wśród młodzieży, ponieważ było czytelne i pozwalało na skrótowy zapis myśli.

Przy ocenie projektów udział młodzieży przy realizacji diagnozy lokalnej był również punktowany. Poniżej prezentujemy podsumowanie przeprowadzonych badań, aby móc ustalić grupy potrzeb młodzieży, jakie powinny zostać zaspokojone poprzez interwencje w ramach Programu BMK, region zachodniopomorski:

1. **Negatywne ocena środowiska spędzania czasu wolnego przy użyciu nowych technologii przez młodzież:** w wielu diagnozach dało się zaobserwować żal młodzieży, że dorosłym (członkowie rodziny, nauczyciele) nie podoba się ilość czasu oraz jego jakość spędzana w wirtualnym świecie. Znaczna ilość aktywności młodych ludzi odbywa się w świecie wirtualnym: słuchają muzyki, oglądają filmy/ rolki, robią zdjęcia, wymieniają informację. W różnych sytuacjach wybierają najczęściej proste i przede wszystkim szybkie rozwiązania.
Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? Może stać się przyczynkiem do rozwijania kilku ważnych sektorów:
  - przemysłów kreatywnych¹⁸ wykorzystujących narzędzia technologiczne do kreowania wytworów kultury,
  - krytyczną analizę mediów, polegającą na krytycznym ocenianiu treści medialnych, technik produkcji, kontekstów społeczno-politycznych, a także na rozumieniu wpływu mediów na opinie publiczną, kulturę i zachowania indywidualne. Jest to jedna z

---

¹⁸ Przemysły kreatywne to sektor gospodarki obejmujący działalności związane z generowaniem lub eksploatacją wiedzy i informacji. Termin ten często jest stosowany do określenia szerokiego zakresu aktywności kulturalnych, artystycznych i technologicznych, które łączą w sobie twórczość, umiejętności i talent z potencjałem do tworzenia bogactwa i miejsc pracy poprzez produkcję i eksploatację własności intelektualnej.

Przemysły kreatywne obejmują różnorodne dziedziny, takie jak: Sztuki Wizualne i Wykonawcze, Literatura i Wydawnictwa, Media i Reklama, Architektura i Projektowanie, Gry i Rozrywka Interaktywna, Rzemiosło Artystyczne, Muzyka.

kluczowych umiejętności XXI w., w który sfabrykowanie „faktów”, przekłamywanie rzeczywistości jest łatwiejsze niż kiedykolwiek,

- rozwijania kompetencji cyfrowych, przez które rozumiemy tworzenie cyfrowych treści (np.: obraz, dźwięk); zrozumienie wpływu technologii na kulturę, dostęp do różnorodnych treści kulturowych, krytyczna analiza mediów, kreowanie i udostępnianie treści kulturowych, zrozumienie i szacunek dla różnorodności, nawigacja w cyfrowym świecie globalnym.

2. **Młodzież chce mieć wpływ:** w wielu diagnozach również dało się zaobserwować, że młodzież ma poczucie przedmiotowego traktowania, podchodzenia do nich „z góry”, protekcyjnie, nie na zasadach podmiotowości i partnerstwa. Oczekuje się od nich (społeczność, środowisko), że będą postępować dorośle i rozsądnie, ale równocześnie nie pozwala im się podejmować decyzji.

Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? Poprzez możliwe sposoby aktywnego włączenia młodzieży we współdecydowanie o kształcie ich miejsca zamieszkania przez:

- angażowanie się w inicjatywy społeczne: inicjowanie i udział w projektach oddolnych/ lokalnych, które łączą sztukę i kulturę z ważnymi lokalnymi tematami, takimi jak ochrona środowiska, integracja społeczna, promocja różnorodności;
- udział w radach młodzieżowych lub innych lokalnych organizacjach społecznych, gdzie mogą wpływać na decyzje dotyczące lokalnej kultury i sztuki, oraz innych aspektów życia społecznego;
- tworzenie sztuki ulicznej: angażowanie się w tworzenie murali lub innych form sztuki ulicznej (wystawy, performance, pokazy), które mogą ożywić przestrzeń publiczną i przekazywać ważne społeczne przesłania;
- prowadzenie warsztatów i kursów: organizowanie warsztatów artystycznych, literackich, tanecznych, muzycznych lub teatralnych dla społeczności, wspierając rozwój kulturalny lokalnych mieszkańców. warto spojrzeć na młodzież jako na ekspertów w pewnych dziedzinach życia – aktualnie dzieci i młodzież uczą się o wiele szybciej niż jeszcze 20 lat temu, dzięki powszechnemu dostępowi do różnych kanałów wiedzy. dzięki temu nawet kilkunastoletnie osoby są w stanie uczyć inne osoby (także dorosłych i seniorów) określonych umiejętności;
- zaangażowanie w media społecznościowe: wykorzystywanie mediów społecznościowych do promowania lokalnych wydarzeń kulturalnych, dzielenia się twórczością i budowania świadomości kulturalnej. młodzież szybko dostrzega, co jest atrakcyjne i przyciąga uwagę; większość z nich biegle posługuje się nowymi

technologiami, nagrywając wartościowe treści – warto skorzystać z ich doświadczenia przy promowaniu wydarzeń lokalnych poprzez blogi, podcasty, filmy, które eksplorują lokalną kulturę i sztukę, czy po prostu działania w społeczności lokalnej;

- tworzenie grup artystycznych: zakładanie lokalnych grup teatralnych, zespołów muzycznych, klubów filmowych, które mogą wzbogacać lokalne życie kulturalne;
- wolontariat w instytucjach kulturalnych: praca wolontaryjna w muzeach, galeriach, bibliotekach, domach kultury czy ngosach, wspierając działania kulturalne i edukacyjne.

3. **Młodzież chce przynależeć:** potrzeba przynależności obejmuje stabilne relacje międzyludzkie (przyjaźnie, relacje rodzinne i romantyczne), przynależność do grup, akceptację i przywiązanie oraz interakcje społeczne (regularnych i znaczących interakcji społecznych, które są ważne dla zdrowia psychicznego i emocjonalnego). Oto fragm. jednej z diagnoz: „W większości odpowiedzi pojawiał się smutny obraz spędzania wolnego czasu w samotności, w domu”¹⁹. Potrzeba ta wiąże się z poprzednią: brania zdania młodych ludzi na poważnie, ponieważ jeśli ktoś nie traktuje nas serio, zamykamy się we własnych czterech ścianach – dosłownie i w przenośni, co najczęściej prowadzi do tragicznych konsekwencji.

Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? Młodzież chce działać razem. Cytat z tej samej diagnozy: „Pozyskanie tej wiedzy [z ankiet] dało nam obraz, który zrodził potrzebę wśród młodych ludzi wyjścia z domu i stworzenia razem tego, co robią w samotności”²⁰. Młodzi ludzie jasną dają znak: chcemy działać razem. Jest to idealna sposobność do organizowania oferty kulturalnej, rozwojowej i społecznej w ujęciu grupowym, np.: zajęcia taneczne, teatralne, orkiestrowe, ruchowe, warsztaty z rękodzieła i rzemiosła artystycznego, debaty i dyskusje na tematy społeczne i kulturowe, wymiany międzynarodowe i projekty międzykulturowe, kluby literackie, konkursy i festiwale artystyczne, programy mentoringowe z artystami, inicjowanie klubów hobbystycznych (np. fotograficznych, filmowych), warsztaty z zakresu mediów cyfrowych i tworzenia gier.

4. **Młodzież chce twórczo wyrażać siebie:** tę potrzebę należy rozumieć jako brak odpowiedniej oferty edukacji kulturalnej dla tej grupy wiekowej. Najczęściej z usług publicznych ośrodków kultury korzystają dzieci oraz seniorzy. Młodzież jest trudną grupą, bo to odbiorcy, którzy już się na czymś znają i potrzebują opiekunów na wyższym poziomie niż dzieci. Albo właśnie startują od zera, chcą się sprawdzić w

---

¹⁹ Centrum Kultury Resko, wniosek aplikacyjny, diagnoza.

²⁰ Jw.

czymś nowym, ale nie chcą uczestniczyć w zajęciach dla „maluchów”/ dzieci do 10.r.ż. Wśród innych powodów, dla których młodzież nie uczestniczy w ofercie instytucji kultury, a co za tym idzie, niw wyraża się, są: • niedostateczna reklama (brak świadomości o wydarzeniach kulturalnych), • niezainteresowanie tematyką, niedostępność (problemy z dojazdem lub termin działania pasujący odbiorcy), • brak różnorodności (oferta kulturalna nie odzwierciedla różnorodności kulturowej i etnicznej młodzieży, z powodu ograniczeń np.: infrastrukturalnych, kadrowych, finansowych), • stereotypy (przekonanie, że kultura jest „nudna” lub „tylko dla starszych”), • brak włączenia młodzieży w planowanie (programy i wydarzenia nie są współtworzone z młodzieżą), • brak przestrzeni dla młodzieży, • konkurencja z atrakcyjniejszymi formami rozrywki cyfrowej, • brak interaktywności oferty, • brak reprezentacji (brak postaci czy twórców, z którymi młodzież mogłaby się identyfikować), • uczucie wykluczenia (młodzież może czuć się nieakceptowana lub niewygodnie w tradycyjnych przestrzeniach kulturowych), • brak personalizacji, • presja rówieśnicza i społeczna, • brak działalności interdyscyplinarnej, • nieaktualne treści (programy nie odzwierciedlają aktualnych trendów i zainteresowań młodzieży).

Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? Problem ten jest w zasadzie kwintesencją niskiego uczestnictwa młodzieży w organizowanej ofercie kulturalnej danego miejsca zamieszkania. Okazuje się bowiem, że obie strony chcą udziału młodzieży w życiu kulturalnym, ale równocześnie obie natrafiają na bariery nie do przekroczenia. W części ewaluacyjnej raportu postaramy się dowiedzieć, czy interwencje w ramach BMK 2023 przyczyniły się w pewnym stopniu do zabezpieczenia tej potrzeby.

5. **Młodzież nie ma przestrzeni przeznaczonej do spędzania wolnego czasu:** ten problem pojawiał się bardzo często w diagnozach. Jeszcze raz warto podkreślić, że realizacja interwencji odbywała się w małych miastach i na wsiach, gdzie infrastruktura rekreacyjna dla młodzieży jest bardzo ograniczona – zwłaszcza w okresie zimowym, gdzie trudno przebywać cały czas na świeżym powietrzu. Powodów takiej sytuacji jest oczywiście kilka. wśród nich można wymienić • inne priorytety rozwojowe lokalnych władz, • zmiany demograficzne, • przekładające się na niewielką liczbę młodych ludzi w miejscowości, • brak świadomości potrzeb młodzieży, • ograniczona dostępność terenów do zagospodarowania, • konserwatywne podejście społeczności, • konflikty interesów, • skupienie na innych grupach społecznych, • brak liderów i organizatorów, którzy pociągnęliby za sobą konkretną zmianę.

Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? W pierwszej kolejności uniemożliwia młodzieży posiadania miejsca, gdzie czują się u siebie, mają poczucie bezpieczeństwa. To z kolei jest warunkiem koniecznym dla eksperymentowania, poznawania swoich możliwości, szukania nowych ścieżek – także rozwoju. Posiadanie własnej przestrzeni umożliwia: rozwój ekspresji kulturalnej, wspiera zacieśnianie więzi społecznych, pozwala przyjrzeć się kondycji własnego otoczenia i szukać pomysłów na jego modyfikację zgodnie z własnymi potrzebami. Utrudnia również organizację spotkań dla szerszego grona odbiorców (np.: projekcji filmów, klubów hobbystycznych, prezentowania efektów swoich działań w różnej formie) oraz spotkań z idolami młodzieży (w tym twórcami i artystami). Koniec końców wpływa również na ograniczenia w kultywowaniu i promowaniu kultury lokalnej.

6. **Młodzież zauważa u siebie regres kompetencji społecznych:** w diagnozach młodzi ludzie zwracają na problemy w komunikowaniu się, wyrażaniu uczuć, nazywaniu emocji, umiejętności współpracy i zacieśnianiu więzi, trudności w wystąpieniach publicznych. Jako powody tego stanu rzeczy wskazują z jednej strony pandemią, z drugiej zaś ucieczkę w świat wirtualny, który nie wymaga aż tak dużego zaangażowania społecznego. Brak zacieśniania więzi na satysfakcjonującym poziomie pojawił się w zdecydowanej większości diagnoz, jest to zatem problem, który jest bardzo znaczący dla młodych ludzi – i wiąże się ze wspomnianą powyżej potrzebą przynależności.

Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? W znaczący stopniu utrudnia sformułowanie i utrzymanie atrakcyjnej oferty kulturalnej oraz sformułowanie i utrzymanie grupy gotowej do działania. Ponadto wpływa na:

- trudności w pracy zespołowej, co jest kluczowe w takich dziedzinach jak teatr, muzyka, film,
- ograniczenie udziału w wydarzeniach kulturalnych,
- ograniczona ekspresja w projekcie artystycznym,
- problemy z prezentacjami własnych wytworów kultury,
- trudności w dyskusjach grupowych,
- zmniejszona zdolność do rozumienia innych kultur,
- ograniczona samoświadomość emocjonalna,
- ograniczone budowanie sieci społecznych, w tym sieci inspiratorów i odbiorców swoich działań;
- ograniczona zdolność do krytycznej analizy twórców kultury.

7. **Młodzież z małych miasteczek i wsi ma utrudniony dostęp do specjalistów:** młodzi ludzie zauważyli, że miejsce, w którym mieszkają, ma duży wpływ na kontakt z wartościowymi dla nich twórcami, ekspertami czy influencerami.

Jak ten problem odnosi się do edukacji kulturowej? Efektem nierozwiązania tej kwestii jest:

- zmniejszenie motywacji do rozwoju osobistego,
- zmniejszone możliwości uczestnictwa w projektach/ ograniczenie oferty dla młodzieży,
- trudności w rozwoju umiejętności artystycznych,
- ograniczone inspiracje twórcze,
- zmniejszona możliwość sieciowania,
- bariera w dostępie do nowoczesnych trendów,
- ograniczony wgląd w przemysły kreatywne,
- ograniczenia w rozwoju krytycznego myślenia.

Z powyższej analizy diagnoz lokalnych wynika, że problem podmiotowego uczestnictwa młodzieży w kulturze wynika z wielu różnych czynników, które posegregować można na grupy zw. z zasobami (typu: specjaliści, infrastruktura), hierarchią wartości (potrzeba przynależności, podmiotowości) oraz nastawieniem środowiska do samej młodzieży (negatywna ocena zainteresowania nowymi technologiami). Dobrą wiadomością jest to, że młodzież sama dostrzega bariery, które utrudniają im realizację np.: swoich artystycznych pasji. Dzięki takim programom jak BMK młodzież jest w stanie przekroczyć te bariery i sprawdzić, czy to faktycznie one blokowały ich przed podjęciem konkretnych działań. Co jeszcze może im w tym pomóc? Na pewno odpowiednie wsparcie ze strony dorosłych i specjalistów oraz umożliwienie dialogu z decydentami w celu przedstawienia swoich pomysłów. Czy uczestnikom i GDK udało się osiągnąć cele przewidziane na 2023r.? Odpowiedzi poszukamy podczas analizy działań ewaluacyjnych.

2. Ewaluacja na poziomie wojewódzkim

2.1. Określenie, w jaki sposób oferta projektów lokalnych odnosi się do celów programu BMK oraz potrzeb młodzieży i jej podmiotowego uczestnictwa w kulturze

Głównym celem programu Bardzo Młoda Kultura 2023-2025 jest rozwój podmiotowego uczestnictwa młodzieży w kulturze. Zadanie to odnosi się do procesu, w którym młodzi ludzie stają się aktywnymi, świadomymi i odpowiedzialnymi uczestnikami życia kulturalnego. Zależy nam zatem, aby ich pasywną obecność czy konsumpcję kultury zamienić na aktywny udział w tworzeniu, interpretacji i rozpowszechnianiu różnych form kulturalnych. Z czym to się wiąże?

- a. **Ze wzrostem świadomości kulturalnej, którą rozumiemy jako** zrozumienie i docenianie różnorodności kulturalnej, zarówno lokalnej, jak i globalnej, oraz rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w odniesieniu do kultury.
- b. **Z edukacją kulturową, której rozbudowane znaczenie przedstawiliśmy na początku raportu: jako** proces, który pomaga ludziom lepiej zrozumieć i aktywniej uczestniczyć w kulturze.
- c. **Ze wzrostem zaangażowania społecznego i gotowości do partnerskiego traktowania młodzieży,** co przekłada się na aktywne wsłuchiwanie się w zdanie młodych ludzi, ich opinie i potrzeby przez dorosłych: najbliższego otoczenia (począwszy od rodziny, szkoły czy sąsiedztwa), przedstawicieli władz lokalnych i społeczności lokalnej.
- d. **Z dostępnością i inkluzją, czyli zapewnieniem takich narzędzi, zasobów, struktur czy infrastruktury, które umożliwiają** równy dostęp do kultury dla wszystkich młodych ludzi, bez względu na ich pochodzenie społeczne, ekonomiczne, kulturowe, miejsce zamieszkania czy stopień sprawności.
- e. **Z umożliwieniem młodzieży wszechstronnego rozwoju osobistego i tożsamościowego,** co łączy się z poczuciem bezpieczeństwa w byciu sobą i realizowania się w różny konstruktywny sposób.

W ramach Programu BMK na Pomorzu Zachodnim przeprowadzono 10 inicjatyw, które dotyczyły następujących tematów:

1. Nowe technologie (sztuki wizualne i sztuki audialne): 2
2. Dziedzictwo kulturowe i historyczne lokalnej społeczności: 2
3. Taniec (jako ruch i jako historia): 1

4. Muzyka:1
5. Wspólnotowość i wolontariat: 2
6. Teatr:1
7. Sztuki cyrkowe:1

Podczas wszystkich spotkań młodzież brała udział w warsztatach z animacji kulturalno-społecznej przeprowadzonej przez specjalistów lokalnych lub zaproszonych z zewnątrz, co miało swoją wartość dodaną.

W poniższej tabeli prezentujemy zestawienie inicjatyw, które pozwoli zobrazować ich kształt i zakładane cele.

Tytuł i miejsce inicjatywy	Zakres tematyczny	Rozwijane kompetencje
Nakręć to! Z innej perspektywy Tychowo	Nowe technologie (sztuki wizualne i sztuki audialne)	- wiedza i kompetencje z zakresu tworzenia filmów (nagrywanie, edycja, montaż) oraz tworzenia grafik - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych - umiejętność prezentacji własnych twórców sztuki przed szerszym odbiorcą
Kochaj i twórz! Goleniów	Wspólnotowość i wolontariat	- edukacja poprzez sztukę, kształtowanie wrażliwości - kompetencje z zakresu techniki kolażu analogowego - budowanie poczucia sprawczości - kształtowanie właściwego stosunku do zwierząt - pobudzanie kreatywności - budowanie świadomości ekologicznej - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - praktyczne działanie na rzecz zwierząt – wolontariat - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych
Pocztówki Goleniowa Goleniów	Dziedzictwo kulturowe i historyczne lokalnej społeczności	- wiedza z zakresu historii miejsca zamieszkania - wzmocnienie poczucia przynależności do miejsca, rozwój tożsamości lokalnej - wzrost świadomości wpływu na wizerunek miasta - kompetencje z zakresu linorytu - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych
Co nam młodym w duszy gra? Resko	Taniec	- wiedza z zakresu historii tańca - rozwinięcie umiejętności tanecznych i wokalnych - rozwinięcie umiejętności przygotowania grafik i materiałów promocyjnych - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych

Sing Along Strum: Warsztaty śpiewu i gry na ukulele Mieszkowice/ Moryń	Muzyka	- rozwój umiejętności muzycznych - wzmacnianie kreatywności i ekspresji artystycznej. - rozwijanie umiejętności improwizacji - rozwój wiedzy na temat różnorodności muzycznej i kulturowej - zabawa i radość z muzyki - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych
Człap, człap na harcerski raj(d) – wędrówka śladami historii Złocieńca Złocieniec	Wspólnotowość i wolontariat	- wiedza z zakresu historii miejsca zamieszkania - wzmocnienie poczucia przynależności do miejsca, rozwój tożsamości lokalnej - wzrost świadomości wpływu na wizerunek miasta - rozwinięcie umiejętności przygotowania grafik i materiałów promocyjnych - nabycie kompetencji z zakresu języka migowego - rozwój umiejętności plastycznych w odniesieniu do ekologii (recycling) - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych
Cała naprzód Szczecin	Teatr	- wiedza z zakresu historii miejsca zamieszkania - wzmocnienie poczucia przynależności do miejsca, rozwój tożsamości lokalnej - rozwinięcie kompetencji aktorskich i teatralnych (w tym m.in. dot. reżyserowania) - zapoznanie się z twórczymi metodami pracy: community art., drama, team building, storytelling, oraz metoda animacji społecznej Nowa Kultura - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych
Obrazo-Dźwięko-Robienie Szczecin	Nowe technologie (sztuki wizualne i sztuki audialne)	- wiedza i kompetencje z zakresu tworzenia filmów (nagrywanie, edycja, montaż) oraz tworzenia grafik - wzmocnienie poczucia przynależności do miejsca, rozwój tożsamości lokalnej - wzmacnianie kreatywności i ekspresji artystycznej. - rozwijanie umiejętności improwizacji - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych - umiejętność prezentacji własnych utworów sztuki przed szerszym odbiorcą
Wejście Smoków – warsztaty cyrkowe na świetlicach wiejskich gminy Stepnica Gm. Stepnica (Czarnocin, Kopice, Gąsierzyno, Łąka, Racimierz)	Sztuki cyrkowe	- wiedza i kompetencje z zakresu sztuk cyrkowych i zachowań bezpiecznych - poszerzenie elastyczności wobec nowych wyzwań i proponowanych działań cyrkowych - zaszczepianie pozytywnej samodyscypliny w dążeniu do celu - integracja na poziomie kognitywistycznym (praca nad refleksem, integracją prawej i lewej półkuli, praca nad poczuciem przestrzeni dookoła ciała i inne)

		- wzmocnianie kreatywności i ekspresji artystycznej. - rozwijanie umiejętności improwizacji - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych - umiejętność prezentacji własnych twórczych przed szerszym odbiorcą
Kulinarno-kulturalne Pożrzadło Wielkie Pożrzadło Wielkie	Dziedzictwo kulturowe i historyczne lokalnej społeczności	- wiedza z zakresu historii miejsca zamieszkania - wzmocnienie poczucia przynależności do miejsca, rozwój tożsamości lokalnej - wzrost umiejętności kulinarnych - wzrost świadomości wpływu na wizerunek miasta - rozwój kompetencji ekologicznych i z zakresu wiedzy na temat dziedzictwa przyrodniczego - rozwój umiejętności społecznych - wzmocnienie wiary we własne możliwości - aktywizacja społeczna - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych

O ile kompetencje związane z daną dziedziną kultury (np.: film, muzyka, grafika) są w łatwe do zrozumienia i wyobrażenia, o tyle kompetencje społeczne lub zw. z organizowaniem inicjatyw oddolnych są bardziej enigmatyczne. Dla jasności przedstawiamy poniżej bardziej szczegółowy zakres, aby Czytelnik mógł zrozumieć umiejętności pozyskane dzięki interwencjom:

- h. **Kompetencje społeczne:** umiejętności, które pozwalają człowiekowi (w każdym wieku) efektywnie i pozytywnie wchodzić w interakcje z innymi w różnych sytuacjach społecznych. Wśród nich nacisk był kładziony na:
- efektywne wyrażanie myśli i uczuć za pomocą słów,
  - wyrażanie emocji i reakcji za pomocą mowy ciała, gestów, mimiki;
  - aktywne słuchanie innych,
  - empatia,
  - umiejętność efektywnego pracy w zespole i dążenia do wspólnych celów,
  - rozwiązywanie konfliktów;
  - asertywność jako wyrażanie własnych potrzeb i granic w sposób szanujący innych;
  - tolerancja i akceptacja różnorodności;
  - umiejętność negocjacji;
  - samokontrola emocji i impulsów w różnych sytuacjach społecznych;
  - odpowiedzialność społeczna jako świadomość wpływu własnych działań na innych i na społeczność;
  - umiejętność adaptacji do nowych sytuacji;
  - kompetencje lidarskie;
  - rozumienie własnych emocji, motywacji, mocnych i słabych stron;
  - efektywne radzenie sobie ze stresem i napięciami;
  - umiejętność podejmowania decyzji;
  - kreatywność w rozwiązywaniu problemów;
  - rozwój inteligencji emocjonalnej;
  - samodzielność.

- i. **Umiejętność organizowania inicjatyw oddolnych** odnosi się do inicjowania, planowania i realizowania projektów lub działań, które wychodzą bezpośrednio od społeczności lub grupy docelowej. Te inicjatywy są szczególnie ważne z perspektywy BMK i jego celów, ponieważ charakteryzują się większym zaangażowaniem i odpowiedzialnością uczestników oraz lepszym dopasowaniem do lokalnych potrzeb i warunków. Uczestnicy nabyli umiejętności:
- diagnozowanie potrzeb i problemów lokalnych,
  - wykorzystywanie narzędzi badań socjologicznych,
  - analiza wyników tych badań i wyciąganie wniosków,
  - dobieranie metod rozwiązywania problemów do faktycznych potrzeb,
  - ustalanie realnego harmonogramu,
  - właściwe wybieranie grup odbiorców docelowych,
  - wybieranie i tworzenie metod promocji działań czy rekrutacji uczestników,
  - wybór i stosowanie narzędzi ewaluacyjnych,
  - wyciąganie wniosków z pozyskanych informacji,
  - właściwe podsumowanie działań,
  - nawiązanie kontaktu z mediami, decydentami oraz społecznością lokalną.

Dzięki określeniu powyższych kompetencji można potwierdzić, że zrealizowane inicjatywy odpowiedziały na potrzeby młodzieży wypunktowane w poprzednim rozdziale, tj.:

1. Negatywna ocena środowiska spędzania czasu wolnego przy użyciu nowych technologii przez młodzież.
2. Młodzież chce mieć wpływ.
3. Młodzież chce przynależeć.
4. Młodzież chce twórczo wyrażać siebie.
5. Młodzież nie ma przestrzeni przeznaczonej do spędzania wolnego czasu.
6. Młodzież zauważa u siebie regres kompetencji społecznych.
7. Młodzież z małych miasteczek i wsi ma utrudniony dostęp do specjalistów.

Wszystkie projekty – co wynika z raportów kończących działania i ewaluacji – przyczyniły się do pozyskania opisanych kompetencji i zabezpieczenia w pewnym stopniu potrzeb, które są kluczowe dla osiągnięcia celu głównego Programu BMK. Najważniejszym rezultatem wszystkich interwencji jest gotowość do podejmowania przez młodzież kolejnych wspólnych działań na rzecz swojej grupy i społeczności lokalnej. W kolejnych podrozdziałach opiszemy wyniki ewaluacji, w celu udowodnienia tego stwierdzenia.

Interwencje w wyraźnym stopniu przyczyniły się do rozbudzenia i wzmocnienia potencjału społecznego i więzi w społecznościach lokalnych. W poniższej tabeli prezentujemy poziom osiągnięcia wskaźników w 2023r.

Wskaźnik opisujący zadanie	Zrealizowana wartość
Liczba uczestniczącej młodzieży	127
Liczba uczestników z innych grup wiekowych	157
Liczba zorganizowanych działań	64
Liczba odbiorców zorganizowanych działań	10.661
Liczba partnerów zaangażowanych we współpracę	44

Tabela wskaźników projektów

Z tabeli wynika zasięg 10 inicjatyw, które miały przełożenie aż na 61 działań (warsztatów, spotkań, zajęć, konsultacji itd.). Liczba odbiorców zorganizowanych działań przekroczyła 10.500 osób, co średnio daje ponad 1.000 osób na interwencję. Świadczy to o bardzo dużej widoczności interwencji i zainteresowaniu projektami. Każdy projekt został zrealizowany również przy współpracy – średnio – z 4 partnerami, co jest dość wysokim wskaźnikiem. W aneksie nr 2 do niniejszego raportu znajdują się zdjęcia z poszczególnych inicjatyw, dla lepszego zobrazowania ich przebiegu.

2.2. Rozwój kompetencji i poprawa możliwości działania osób pracujących z młodzieżą. Rozwój sieci.

Warto zaznaczyć, że od rozpoczęcia realizacji BMK Goleniowski Dom Kultury kontaktował się z wszystkimi samorządowymi ośrodkami kultury w woj. zachodniopomorskim. Z różnych względów część z nich wyraziła zainteresowanie Programem dopiero w kolejnym roku – na pewno do nich wrócimy. Materiały promocyjne Programu oraz informacje o naborze do udziału w szkoleniach i interwencjach zostały szeroko rozdystrybuowane. Poprzez ankietę online, maile oraz rozmowy telefoniczne zebraliśmy potrzeby szkoleniowe, które skupiają się na następujących zakresach. Oto najpopularniejsze z nich (tematy ułożone wg liczby zainteresowanych):

- a. Poznanie narzędzi i metod pracy z młodymi ludźmi, które wzmacniają ich podmiotowość i poczucie sprawczości;
- b. Budowanie sieci i współpracy – jak wspierać młodzież w konstruktywnym i trwałym sieciowaniu i dzieleniu się swoimi zasobami;

- c. Od zgreda do mentora – jak nauczyć się aktywnie słuchać młodzież i nawiązać z nią relacje, w której młodzież jest przewodnikiem po swoim świecie, a dorośli dba o bezpieczne środowisko realizowania młodzieżowych wizji;
- d. Poznanie narzędzi i metod rekrutowania młodzieży do uczestniczenia w organizowanej ofercie kulturalnej, społecznej i edukacyjnej;
- e. Młodzieżowi liderzy społeczni – jak ich wychwycić i pomóc rozwinąć kompetencje lidarskie.

W efekcie zorganizowano szkolenia z narzędzi i metod pracy z młodymi ludźmi, które wzmacniają ich podmiotowość i poczucie sprawczości. GDK zorganizował 2 szkolenia dla podmiotów otoczenia kultury, w których udział wzięli przedstawiciele 26 podmiotów z 14 miast i wiosek. Szkolenia kierowane były do szerokiego odbiorcy realizującego działania z zakresu edukacji kulturowej: edukatorów, trenerów, instruktorów, animatorów kultury i pracowników organizacji pozarządowych oraz samorządowych instytucji kultury i przedstawicieli biznesu.

Jedno spotkanie odbyło się w Goleniowie (siedziba Operatora), drugie w Resku (jeden z partnerów inicjatyw). Oba spotkania były przeprowadzone przez ekspertów z Fundacji Civis Polonus. Realizacja szkoleń zakładała:

Cel główny: wzmocnienie kompetencji uczestników w obszarze włączania młodych ludzi do krytycznego i twórczego uczestnictwa w kulturze

Cele szczegółowe:

- ☐ zapoznanie uczestników z takimi metodami pracy z młodymi ludźmi, które wzmacniają ich podmiotowość i poczucie sprawczości;
- ☐ podniesienie świadomości tego, jak ważne jest kształtowanie u młodzieży takich postawi umiejętności jak współpraca i odpowiedzialność, wzmocnienie kompetencji uczestników w zakresie takich działań, które temu procesowi sprzyjają.

Poruszone obszary tematyczne:

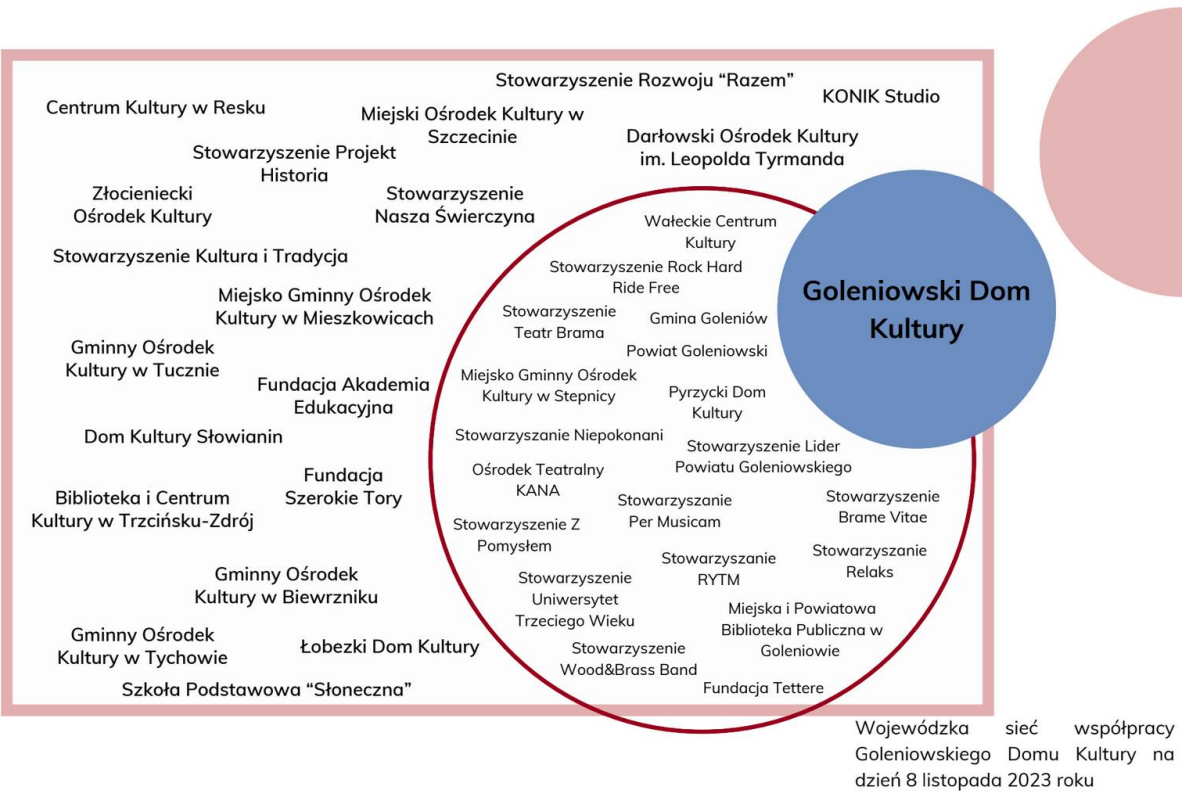
- gdzie szukać młodych ludzi i jak zapraszać ich do wspólnej pracy?
- jakie formy działań / metody pracy sprawdzają się w pracy z młodzieżą?
- jak z działania w obszarze kultury uczynić młodzieżowe doświadczenie rozwojowe?
- w jakie role może wchodzić dorośli w działaniu z młodzieżą?

Podczas spotkań uczestnicy poznali takie metody jak gra „Garnek pełen dukatów” czy warsztaty Loesje, które pobudziły ich wyobraźnię do działania. Z ewaluacji szkoleń wynika, że

uczestnicy byli zadowoleni z pozyskanej nowej wiedzy i chcieli ją wykorzystać przy realizacji interwencji oraz pracy z młodzieżą nie tylko związanej z BMK.

Podczas spotkania podsumowującego realizację BMK w 2023r. na Pomorzu Zachodnim ustalono, że z każdym kolejnym rokiem oferta szkoleniowa będzie bardziej nakierowana na udział młodzieży w spotkaniach, aby w sposób bardziej systemowy wzmacniać ich kompetencje z zakresu aktywności społecznej i realizowania inicjatyw oddolnych. Dzięki szkoleniom chcemy uzbroić zarówno dorosłych jak i młodzież w takie kompetencje, które pozwolą im mówić jednym głosem na rzecz zwiększania podmiotowego udziału młodzieży w życiu społeczności lokalnych w ujęciu kulturowym.

Szkolenia i spotkania były również doskonałą okazją do tworzenia sieci współpracy międzysektorowej na poziomie lokalnym i regionalnym. Dzięki nim GDK stworzyło wirtualną platformę wymiany informacji. Platforma jest najszybszym narzędziem komunikacji, zbierania informacji zwrotnych, zakresu potrzeb oraz opinii od organizacji i osób współpracujących na rzecz młodzieży. Może do niej dołączyć dowolna liczba podmiotów. Aktualnie jest ich 48. Można z niej korzystać w dowolnym czasie. Służy również przesyłaniu plików z konkretnymi narzędziami. Liczymy, że do końca trwania projektu platforma rozbuduje się o kolejne kategorie (np.: dobre praktyki).

Koordinator BMK we współpracy z powyższymi partnerami sformułował listę celów utworzonej sieci, które są spójne z założeniami programu, i dotyczą w szczególności:

- ☐ poznania narzędzi zmian w sposobach uczestnictwa młodzieży w kulturze oraz w zakresie kompetencji kulturowych młodzieży,
- ☐ wykorzystywania terapeutycznej roli kultury w kontekście wzrostu problemów emocjonalnych i społecznych dzieci i młodzieży w skutek pandemii, osłabienia więzi społecznych i polaryzacji systemów wartości,
- ☐ zwiększenia zainteresowania lokalnym dziedzictwem w celu zachowania ciągłości w przekazie kodu kulturowego pomiędzy pokoleniami,
- ☐ wzmocnienia terytorialnego zróżnicowania w dostępie do oferty kulturalnej oraz potrzeby działania na rzecz demokratyzacji i spójności społecznej,
- ☐ intensywnego włączenia nowych technologii w nowoczesną ofertę edukacyjno-kulturową zgodnie z potrzebami wynikającymi z postępu technologicznego.

Wspomniana platforma służy m.in. dzieleniu się wiedzą i narzędziami wspierającymi realizację powyższych celów.

2.3 Analiza wniosków z ewaluacji projektów lokalnych

Jeśli chodzi o wsparcie podmiotowości młodzieży i rozwój tożsamości lokalnych z raportów podsumowujących interwencje płyną bardzo obiecujące wyniki. Przed przystąpieniem do opracowania wniosku aplikacyjnego Wnioskodawcy przeprowadzili diagnozy potrzeb kulturowych młodzieży z grupami zainteresowanych. Dzięki temu podmiotowość tej grupy była stawiana na pierwszym miejscu jeszcze przed faktyczną realizacją działań. Ten zabieg spowodował, że młodzi ludzie mieli faktyczny wkład w ofertę kulturowo-edukacyjną, która pojawiła się w ich społeczności. Utożsamianie się z pomysłem i projektem skutkowało wyższym zaangażowaniem młodych ludzi, ale także chęcią włączenia swoich przyjaciół i znajomych w daną akcję. Wśród innych elementów wspierających podmiotowość Wnioskodawcy wymieniają:

- ☐ wybór tematu i obszaru interwencji przez młodzież,
- ☐ współpracę przy opracowaniu wniosku,
- ☐ prowadzenie promocji interwencji (projektowanie plakatów, ulotek, umieszczanie postów na FB) i rekrutacji uczestników,
- ☐ opracowanie i wdrożenie programu i harmonogramu działania, pilnowanie deadline'ów,

- ☐ kontakt ze specjalistami i organizacjami (w ramach poszukiwania instruktorów/trenerów, miejsc na wizyty studyjne, odbywania się zajęć czy bazę noclegową),
- ☐ dokonywanie zakupów na rzecz projektu (stacjonarnie oraz online),
- ☐ wybór sposobów działania realizowania zadania,
- ☐ wzajemne wspieranie się przy realizacji zadań,
- ☐ zorganizowanie spotkań podsumowujących interwencji, czasem w postaci spotkań dla szerokiego odbiorcy (np.: koncerty w salach widowiskowych ośrodków kultury),
- ☐ przygotowanie raportu końcowego oraz ocena własnych działań.

Na podstawie powyższych wskazań można śmiało stwierdzić, że młodzież była liderem działań skierowanych do swoich rówieśników. Dzięki współpracy z przedstawicielami podmiotów kultury (mamy na myśli wnioskodawców) nauczyli się ścieżki aplikowania i organizowania inicjatyw oddolnych. Poznali różne metody diagnozy problemów społecznej, omówione w poprzednich podrozdziałach, co ma przełożenie na dwie kwestie: po pierwsze mają świadomość ścieżki rozwiązywania problemów społecznych, po drugie: sygnalizują większe zrozumienie dla ankiet i konsultacji społecznych, z którymi czasem zderzają się w swoich miejscowościach. Do tej pory praktycznie w ogóle nie brali udziału w takich badaniach społecznych, natomiast po realizacji interwencji deklarują większy w nich udział.

Jeśli chodzi o ewaluację projektów w kontekście rezultatów miękkich, na pierwszy plan wychodzi wysokie zadowolenie uczestników (młodzieży i innych grup wiekowych) z udziału w interwencjach. W ewaluacjach najczęściej przewija się zdanie o wysokim poziomie satysfakcji uczestników ze zrealizowanego pomysłu oraz gotowość do obmyślania kolejnych wspólnych inicjatyw.

I. **Ocena zadowolenia uczestników.** Czynniki, które najbardziej wpłynęły na owy poziom to:

- ☐ oddanie sterów w ręce młodzieży;
- ☐ bezpieczne wsparcie realizacji inicjatyw (przedstawiciele instytucji kultury jako postaci będące z tyłu, doraźnie);
- ☐ możliwość regularnego spotykania się razem – przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności i tolerancji rezygnacji (innymi słowy: nikt nikogo nie trzymał na siłę, nie wymuszał uczestnictwa);
- ☐ konstruktywne spędzanie czasu wolnego;

- ☐ walka z nałogami (głównie w kontekście nadmiernego scrolowania mediów społecznościowych);
- ☐ możliwość działania razem i sprawdzenia się;
- ☐ możliwość rozwoju osobistego, kształtowanie swojej tożsamości w ujęciu osobistym i lokalnym;
- ☐ rozwijanie zainteresowań;
- ☐ spotkanie z profesjonalistami;
- ☐ nadanie wartości działaniom, które do tej pory nie były wysoce cenione (z pozycji dorosły, ale i młodzieży);
- ☐ wykorzystywanie nowych technik i metod pracy;
- ☐ możliwość zmiany środowiska;
- ☐ niesienie lub rozpowszechnianie większej wartości, np.: poprzez pracę na rzecz schroniska, upowszechnianie wiedzy na temat swojego miasteczka;
- ☐ możliwość stworzenia własnej przestrzeni i oferty nakierowanej na młodzież;
- ☐ uznanie w oczach odbiorców pośrednich, np.: osób oglądających wystawy, pokazy filmów czy spektakle.

Powyższe czynniki wpisują się w potrzeby młodzieży, które omówiono we wcześniejszych rozdziałach raportu, tj.:

1. Negatywna ocena środowiska spędzania czasu wolnego przy użyciu nowych technologii przez młodzież.
2. Młodzież chce mieć wpływ.
3. Młodzież chce przynależeć.
4. Młodzież chce twórczo wyrażać siebie.
5. Młodzież nie ma przestrzeni przeznaczonej do spędzania wolnego czasu.
6. Młodzież zauważa u siebie regres kompetencji społecznych.
7. Młodzież z małych miasteczek i wsi ma utrudniony dostęp do specjalistów.

II. Określenie wpływu na uczestników.

Jeśli chodzi o wpływ interwencji na uczestników, w ewaluacjach najczęściej przewijają się następujące zmiany:

- ☐ zwiększenie otwartości młodzieży i to rozumianej szeroko: na siebie nawzajem, na współpracę z dorosłymi z różnych środowisk; otwartość na zmiany, wypróbowywanie nowych metod pracy i spędzania czasu wolnego;

- ☐ adekwatne wyrażanie emocji i konstruktywne rozwiązywanie konfliktów: w toku realizacji interwencji dało się w młodzieży zauważyć, że młodzież złagodniała, pewniej wyrażała swoje zdanie i emocje, ale równocześnie pracowała nad tym, aby nie urazić kogoś przy wypowiedaniu opinii; młodzież nauczyła się m.in. wyrażać konstruktywny feedback, czyli nie oceniający, opierający się na faktach, proponujący rozwiązania; dzięki temu wzmacniali nie tylko siebie jako jednostki, ale również siebie jako grupę; poczucie bezpieczeństwa w grupie jest bardzo ważne z punktu widzenia wspierania podmiotowości młodzieży;
- ☐ chęć wypowiedania się i podejmowania decyzji – podczas spotkania podsumowującego BMK 2023 kilku wnioskodawców wspomniało sytuacje, w których podczas pierwszych spotkań organizacyjnych tylko część grupy młodzieży brała czynny udział w dyskusjach i pracach koncepcyjnych (wypowiadała się, proponowała rozwiązania); sytuacja ta zmieniała się w toku trwania interwencji, kiedy to z każdym spotkaniem i warsztatami poczucie zaufania i bezpieczeństwa w grupie rosły do tego stopnia, że każdy z uczestników brał aktywny udział w spotkaniach;
- ☐ poczucie świadomości i odpowiedzialności społecznej za wpływ własnych działań na innych: z początku większości młodzieży trudno było wejść w sytuację, w której to oni w 100% decydują o całościowym kształcie działania; część młodzieży oczekiwała poleceń od dorosłych, nie wskazówek; nie bardzo dowierzali, że rzeczywiście mogą sami stanowić o takich zasobach jak: wykorzystanie sali, wykorzystanie pieniędzy, zaproszenie własnych idoli do swoich miejscowości, kreowanie promocji zgodnej z własnymi preferencjami; dzięki systematycznym spotkaniom w grupie i obecności parasolowej dorosłych młodzież zinternalizowała wreszcie, że rzeczywiście jej głos ma znaczenie i że realnym jest świat, w którym razem – młodzi i dorośli – tworzą coś na rzecz swojej społeczności.

III. Określenie aspektów organizacyjnych i logistycznych.

Warto zauważyć, że młodzież umiała zabezpieczyć zaplecze organizacyjne konieczne dla realizacji swoich pomysłów. Jeśli w najbliższym otoczeniu nie było potrzebnych miejsc, osób lub narzędzi, młodzi ludzie dzwonili, pisali i spotykali się, by zorganizować konkretne zasoby. W ten sposób do Mieszkowic dojeżdżali specjaliści ze Szczecina, a młodzież z Tychowa mogła pojechać do siedziby lokalnej telewizji. W czasie trwania interwencji do GDK nie spłynęła żadna prośba o wsparcie, co świadczy o tym, że młodzież poradziła sobie świetnie z ewentualnymi przeszkodami.

Młodzież wybierała również takie narzędzia i techniki, które najbardziej jej odpowiadały, pozostając równocześnie otwarta na propozycje rówieśników. W ten sposób interwencje miały swój unikalny charakter i kształt. Śmiało można również zauważyć, że poszczególne interwencje mogą być wdrażane w dowolnych środowiskach młodzieżowych, czyli tym samym posiadają walor skalowalności. Niemniej można się spodziewać, że wraz z rozwojem świadomości potrzeb młodzieży i możliwości ich realizacji młodzi ludzie/organizatorzy oferty kulturowej będą potrzebowali lepszej infrastruktury organizacyjnej, np.: sprzętów specjalistycznych, wydzielonych pracowni itd.

IV. Określenie tematyki realizowanych inicjatyw.

Tematyka zrealizowanych inicjatyw wypunktowana została w poprzednim rozdziale:

1. Nowe technologie (sztuki wizualne i sztuki audialne)
2. Dziedzictwo kulturowe i historyczne lokalnej społeczności
3. Taniec (jako ruch i jako historia)
4. Muzyka
5. Wspólnotowość i wolontariat
6. Teatr
7. Sztuki cyrkowe

Warto zwrócić uwagę na tę różnorodność, jaką prezentowały poszczególne interwencje. Co istotne, każda realizacja była głęboko zakorzeniona w środowisku lokalnym i wspierała świadome wykorzystanie wartości dziedzictwa kulturowego wspólnot lokalnych. W praktyce oznacza to, że po pierwsze młodzież mogła na nowo przepracować swoją wiedzę o najbliższym środowisku – z zakresu historii, geografii, tradycji, sztuki itd. Po drugie wykorzystywali zasoby lokalne do tworzenia własnych wytworów kultury. Często łączyli przeszłość z teraźniejszością poprzez narzędzia filmowe czy muzyczne. Takie realizacje dawały młodzieży głębsze poczucie zakorzenienia w danym kontekście – pomagały budować tożsamość lokalną i identyfikację z danym miejscem, daną historią. Młodzież miała możliwość spojrzeć wstecz, ale równocześnie przyjrzeć się kształtowi teraźniejszości i aktywnie ją tworzyć – zgodnie ze swoimi potrzebami, co jest zgodne z założeniami programu BMK.

2.4. Podsumowanie ewaluacji i działania na przyszłość

- I. W ramach pierwszego roku realizacji Programu BMK 2023-2025 na Pomorzu Zachodnim zrealizowano 10 interwencji dla młodzieży wpisujących się w definicję edukacji kulturowej. W efekcie tych inicjatyw poruszono 7 zakresów tematycznych (nowe technologie - sztuki wizualne i sztuki audialne, dziedzictwo kulturowe i historyczne lokalnej społeczności, taniec (jako ruch i jako historia), muzyka, wspólnotowość i wolontariat, teatr, sztuki cyrkowe) w postaci warsztatów, spotkań ze specjalistami, wizyt studyjnych.
- II. W ramach interwencji zrealizowano następujące wskaźniki:

Wskaźnik opisujący zadanie	Zrealizowana wartość
Liczba uczestniczącej młodzieży	127
Liczba uczestników z innych grup wiekowych	157
Liczba zorganizowanych działań	64
Liczba odbiorców zorganizowanych działań	10.661
Liczba partnerów zaangażowanych we współpracę	44

- III. W ramach przeprowadzonych inicjatyw młodzież była wspierana w konstruowaniu swojego poczucia podmiotowości od początku procesu do jego końca, posiadając całkowicie decyzyjny głos, wspierana jedynie z zaplecza przez przedstawicieli podmiotów kulturalnych.
- IV. Dzięki inicjatywom młodzież nabyła różnych kompetencji wynikających z szeroko pojętej edukacji kulturowej, takie jak:
- wiedza z zakresu historii miejsca zamieszkania
  - wzmocnienie poczucia przynależności do miejsca, rozwój tożsamości lokalnej
  - wzrost świadomości wpływu na wizerunek miasta
  - rozwinięcie umiejętności przygotowania grafik i materiałów promocyjnych
  - rozwój umiejętności plastycznych (linorytu, kolażu), fotograficznych, teatralnych, muzycznych, wykorzystywania nowych technologii
  - rozwój umiejętności i postaw społecznych (np.: empatia, wyrażanie emocji, aktywne słuchanie, praca w grupie, rozwiązywanie konfliktów, akceptacja różnorodności,
  - wzmocnienie wiary we własne możliwości
  - aktywizacja społeczna (praca na rzecz dobra wspólnego)
  - rozwój umiejętności z organizowania inicjatyw oddolnych
- V. Zarówno uczestnicy interwencji, jak i przedstawiciele instytucji kultury wyrazili głębokie zadowolenie z realizowania wspólnych inicjatyw, które przyczyniły się do częściowego rozwiązania problemów młodzieży zdefiniowanych jako:

- Negatywnie ocena środowiska spędzania czasu wolnego przy użyciu nowych technologii przez młodzież.
- Młodzież chce mieć wpływ.
- Młodzież chce przynależeć.
- Młodzież chce twórczo wyrażać siebie.
- Młodzież nie ma przestrzeni przeznaczonej do spędzania wolnego czasu.
- Młodzież zauważa u siebie regres kompetencji społecznych.
- Młodzież z małych miasteczek i wsi ma utrudniony dostęp do specjalistów.

VI. Zarówno młodzież, jak i przedstawiciele instytucji kultury są gotowi do wdrażania kolejnych zmian w sposobie realizowania oferty kulturowej dla młodych ludzi. Przyznawana kwota w ramach regrantingu była wystarczająca na zaplanowane zakresy działań, aby jednak zmiany miały charakter trwały i systemowy konieczne będzie pozyskanie większych środków na zabezpieczenie np.: sprzętu lub instruktorów.

VII. Wdrożone inicjatywy miały charakter skalowalny. Oznacza to, że mogą być zaimplementowane w dowolnym środowisku przy udziale stosunkowo niewielkich nakładów. Owa skalowalność wpływa również na trwałość efektów interwencji także po zakończeniu projektu, ponieważ udowadnia, że większość zasobów jest dostępna w najbliższym środowisku.

W ramach **działań na przyszłość** GDK planuje włączyć młodzież w uczestniczenie w ofercie szkoleniowej przewidzianej na lata 2024-2025. Docelowo młodzi ludzie mają stać się kompetentnymi przewodnikami po ich świecie, aby wspólnie z dorosłymi (przedstawicielami sektora kultury, władz lokalnych oraz biznesu) formułować atrakcyjną ofertę z zakresu edukacji kulturowej. Szkolenia przyczynić się mają również do poszerzania kręgu zainteresowanych udziałem w dodatkowych zajęciach rozwojowych, a także wzmacniać mają pozycję młodzieży w dialogu z autorytetami i decydentami.

Kolejnym punktem do spełnienia jest rozbudowa platformy wspierającej sieciowanie między partnerami kultury. Aktualnie każdy z wnioskodawców ma dostęp do danych kontaktowych, plików, diagnoz i ewaluacji poszczególnych projektów, opisów inicjatyw oraz relacji foto, a także materiałów szkoleniowych z odbytych spotkań. Docelowo platforma ma mieć charakter jeszcze bardziej multimedialny i angażujący (np.: poprzez zbieranie danych ankietowych i wyników tych badań, możliwość regularniejszych spotkań online).

W formie publikacji GDK zaplanował także udostępnienie narzędzi dla edukatorów i praktyków działających w ramach edukacji kulturowej – dystrybuowanej nieodpłatnie, aby przedstawiciele świata kultury z Pomorza Zachodniego, ale nie tylko, mieli aktualną wiedzę i znali nowoczesne narzędzia sprzyjające aktywnemu włączeniu młodzieży w życie społeczności lokalnej. Publikacja będzie pełniła funkcję pomocniczą – zwłaszcza dla osób, które nie będą mogły uczestniczyć w szkoleniach.

Na 2024r. przewidziane są także konferencje otwierające i zamykające roczną realizację Programu. Będzie to kolejny przyczynek, aby się spotkać, wymienić informacjami – zarówno na poziomie programu, jak i na poziomie poszczególnych interwencji. Wymienić się dobrymi praktykami, omówić największe trudności i sposoby radzenia sobie z nimi.

Bardzo istotnym działaniem przewidzianym na 2024r. jest zwiększenie uczestnictwa nadmorskich grup w Programie BMK. W edycji 2023r. instytucje położone nad Morzem Bałtyckim (Kołobrzeg, Świnoujście, Ustronie Morskie, Darłowo, Kamień Pomorski) nie wzięły udziału w Programie z różnych względów (np.: zmiany kadrowe, zbyt późne dotarcie do zainteresowanej młodzieży), jednak deklarują złożenie swoich pomysłów w naborze 2024r. Celem GDK jest indywidualne dotarcie do poszczególnych ośrodków i bezpośrednie przekazanie im informacji na temat programu, np.: poprzez spotkania w danym powiecie czy gminie. Dodatkowo planujemy rozesłać w formie papierowej broszury informacyjne o BMK z zaproszeniem na konferencję otwierającą kolejną edycję, w marcu 2024r. Kluczowe będzie również uzyskanie od poszczególnych Ośrodków nazwiska jednej osoby kontaktowej, która odpowiedzialna będzie za przepływ informacji dot. BMK – inaczej informacje te gubią się w natłoku innych i niestety nie trafiają tam, gdzie powinny – np.: do zainteresowanej młodzieży czy innych podmiotów (nie samorządowych) działających w sektorze edukacji kulturowej.

Aneksy

Aneks.1.: Realizacje projektów

Złocieniecki Ośrodek Kultury

TYTUŁ	OPIS/ 2017
Miasto w kolorach tęczy,	partnerzy: Szkoła Podstawowa nr 1 z Złocieńcu, Złocieniecki Ośrodek Kultury Inicjatywa adresowana do grupy młodzieży w wieku 12-14 lat, wsparła młodych ludzi w budowaniu więzi ze środowiskiem lokalnym i w twórczym dokonywaniu zmian w bliskim otoczeniu. Młodzież wykonała mural o powierzchni ponad 40 m2 na ścianie w pobliżu Szkoły Podstawowej nr 1 - trwały plastyczny element, zdobiący przestrzeń miejską. Poznała techniki malarskie i rysunkowe, przygotowując się do roli twórców i odbiorców kultury. Życzliwe reakcje uczniów, rodziców i osób odwiedzających szkołę skłoniły do przemyśleń na temat tego, co nas otacza i tego, jak chcemy żyć. Uczestnicy projektu - i nie tylko oni - zadeklarowali chęć udziału w kolejnych podobnych przedsięwzięciach i gotowość wzięcia współodpowiedzialności za pozytywne zmiany w lokalnym środowisku.
Czuję więc jestem	partnerzy: Kamieński Domu Kultury, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kamieniu Pomorskim W projekcie udział wzięło 37 uczniów ośrodka szkolno-wychowawczego, w wieku od 8 do 21 lat. Celem było wspieranie rozwoju umiejętności społecznych, rozumienia własnych i cudzych motywów postępowania, pokonywania lęków i wyrażania uczuć bez szkodenia innym. Psycholog przeprowadził trening identyfikowania emocji i radzenia sobie z nimi. Spotkania te kontynuują przeszkoleni w ramach projektu nauczyciele. Podczas warsztatów z klaunem uczestnicy przygotowujący spektakl uczyli się polegać na sobie wzajemnie. W ramach akcji plastycznej „Co się dzieje w mojej głowie?” młodzież wykonała pocztówki wyrażające emocje. Happening „Przytulę” sprawił, że społeczność Kamienia Pomorskiego dostrzegła potencjał dzieci niepełnosprawnych. Wyrażaniu uczuć i budowaniu więzi posłużyły warsztaty rytmiczne „Moje serce bije tak samo jak twoje...”. Na ścianie Ośrodka powstał trwały mini-mural „Czuję, więc jestem”.
Taneczna bitwa pokoleń	partnerzy: Wałeckie Centrum Kultury, Stowarzyszenie „Rumor” w Wałcu W przeprowadzonym cyklu warsztatów wzięły udział 32 osoby - dzieci, młodzież, dorośli, rodzice i dziadkowie. Inicjatywa pozwoliła na zbliżenie się do siebie pokoleń i ich kultur. Celem była także promocja - poprzez taniec - zdrowego stylu życia oraz radosnych i budujących więzi form aktywnego spędzania czasu. Uczestnicy warsztatów mieli okazję poznać style tańca - charakterystyczne dla lat siedemdziesiątych oraz współczesne. Młodszy uczyli się kroków funky i disco do muzyki lat 70., starsi zmierzali się z tańcem nowoczesnym i ruchami hip-hopu do muzyki electro i dubstep. Młodzież poprzez taniec miała okazję poznać kulturę i muzykę czasów minionych, a dorośli mieli szansę zrozumienia fenomenu współczesnego świata poprzez ruch. Całość zakończyła bitwa taneczna, która odbyła się w Wałeckim Centrum Kultury. Na widowni, wyrażając pragnienie powtórzenia inicjatywy, bawiło się ok. 300 osób - rodziny uczestników, miłośnicy tańca i zaproszeni goście.
Radość tworzenia	partnerzy: Stowarzyszenie „Nasza Świerczyna” , Zespół Szkół w Świerczynie, Zakład Karny w Wierchowie, Uczniowski Klub Sportowy „Lider” W inicjatywie realizowanej w Zespole Szkół w Świerczynie uczestniczyło 25 uczniów w wieku 8 - 15 lat. Rodzaj zajęć został dobrany w oparciu m.in. o wyniki

	ankiet. Cele ćwiczeń to integracja grupy, odkrywanie mocnych stron, nauka komunikacji i współpracy. Realizację zapoczątkował cykl zajęć połączonych z nocowaniem w szkole, okazja do integracji oraz zapoznania z celami inicjatywy. Uczniowie wzięli udział w warsztatach tanecznych, fotograficznych, radiowych... Wszyscy razem eksperymentowali, przygotowując naleśniki własnego pomysłu. Odbłyły się zajęcia wyjazdowe w radiowęźle Zakładu Karnego w Wierchowiu oraz warsztaty teatralne. W efekcie wyjazdu do Szczecina, wizyty w „Escape Room” oraz w rozgłośni Radia Szczecin w Świerczynie powstał szkolny radiowęzeł. Uczestnicy zorganizowali konkurs fotograficzny, wynegocjowali udostępnienie sali wiejskiej, zaplanowali cykl spotkań tematycznych. Wybrane zajęcia będą kontynuowane po zakończonym projekcie, wykorzystane zostaną materiały zakupione w ramach inicjatywy.
Taki tam cyrk	partnerzy: Szkoła Podstawowa „Słoneczna” w Szczecinie, Gminne Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej, filia w Stolcu W projekcie uczestniczyło 20 dzieci w wieku 12 -- 16 lat (uczniowie Szkoły Podstawowej „Słoneczna” oraz 16 lat (uczniowie Szkoły Podstawowej „Słoneczna” oraz młodzież z ośrodka kultury w Stolcu). Odbiorcy działań grupy to pacjenci młodzież z ośrodka kultury w Stolcu). Odbiorcy działań grupy to pacjenci Kliniki Pediatrii, HematoKliniki Pediatrii, HematoOnkologii, Onkologii i Gastroenterologii Dziecięcej w SPSK nr1 w i Gastroenterologii Dziecięcej w SPSK nr 1 w Szczecinie. Podczas warsztatów psychologicznych uczestnicy uczyli się empatii, rozpoznając i nazywając własne i cudze emocje. Warsztaty teatralne zintegrowały dwie grupy z różnych środowisk, podejmujące współpracę we wspólnym celu. W trakcie zajęć cyrkowych uczestnicy poznali techniki żonglerskie i ćwiczenia z wybranym rekwizytem. Z zakupionych materiałów uczestnicy wykonali upominki dla dzieci – piłeczki do żonglowania i jojo na gumce. Projekt zakończył się występem teatralnym z zastosowaniem elementów cyrkowych na Oddziale św. Mikołaja, gdzie leczone są dzieci z chorobami nowotworowymi. Zaplanowano kontynuację działań – w Hospicjum św. Jana Ewangelisty w Szczecinie.
Po prostu koci świat	partnerzy: Stowarzyszenie Białe Zdrój, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Kaliszu Pomorskim Do udziału w projekcie zgłosiło się 16 osób, w tym 3 dorosłych, jednak na poszczególnych warsztatach (których łącznie odbyło się 10) okazjonalnie pojawiały się również inne osoby. Temat przewodni zainspirowany był musicaliem A. L. Webbera „Koty”. Zorganizowaliśmy zabawy integracyjne, zajęcia z plastyki, muzyki i tańca. Tworzyliśmy rysunki, kocie maski, ogony i dekoracje, a także scenariusz spotkania z dziećmi z przedszkola „Po prostu koci świat”. Fragmenty musicalu posłużyły do ćwiczeń kocię choreografii. Przy pomocy dorosłych wskrzesiliśmy zapomniane „kocie” zabawy, zagadki, bajki i piosenki. Uczyliśmy działania w grupie, wzajemnego doceniania się i komunikowania. Warsztaty umożliwiły rozwinięcie umiejętności w różnych formach wypowiedzi artystycznej, wspólne odkrywanie radości twórczej, budowanie pozytywnych relacji międzypokoleniowych. Uczestnicy wyrazili pragnienie podejmowania podobnych działań w przyszłości.
Piszemy i gramy spektakl o sobie	partnerzy: Zespół Szkół Morskich w Darłowie, Darłowski Ośrodek Kultury im. Leopolda Tyrmandy, Darłowskie Centrum Wolontariatu W przedsięwzięciu udział wzięło 17 osób, w tym 11 uczniów Zespołu Szkół Morskich w wieku 16-19 lat. Celem było kształcenie komunikacji w pracy zespołowej, budzenie kreatywności i potrzeby uczestnictwa w kulturze. Warsztat literacki: rozmowy, burze mózgów, owocujące powstaniem tekstu dramatycznego, poprzedził zajęcia z reżyserką i muzykiem - z ekspresji ciała, artykulacji, emisji głosu i zachowania w dużej grupie. Między próbami pracowano

	nad scenografią, rekwizytami, kostiumami, dźwiękiem i światłem. Zadbano o promocję w Internecie i mediach lokalnych. Wyjazd na spektakl Bałtyckiego Teatru Dramatycznego i rozmowa z twórcami uzmysłowiły, jakimi alternatywnymi metodami posługuje się sztuka najnowsza. W darłowskim kinie „Bajka” odbyła się prezentacja wielowymiarowych działań w minimalistycznej przestrzeni: twórcy spektaklu „Fotel” weszli w interakcję z gośćmi, której towarzyszyła wystawa symbolicznych zdjęć tytułowego przedmiotu. Po spektaklu odbyła się długa rozmowa z publicznością. Uczestnicy podjęli decyzję o ponownym wystawieniu sztuki, w rezultacie powstała grupa teatralna w Zespole Szkół Morskich.
Tristan i Izolda - historia odkryta na nowo	partnerzy: Stowarzyszenie RUMOR w Wałczu, Zakład Karny w Wierchowie, Wałeckie Centrum Kultury Inicjatywa zrealizowana przez Laboratorium Teatralne z Wałcza (6 osób) i Grupę Teatralną Zakładu Karnego w Wierchowie (6 osób). Grupy pracowały w większości oddzielnie, przekazując sobie nagrania wideo - podstawę przygotowywanego przedstawienia. Pracowano nad tekstem legendy o Tristanie i Izoldzie. Osadzeni, ze względu na archaiczny język i niejasności tekstu, zdecydowali się napisać nową opowieść o miłości. Scenariusz oparli na tekście legendy oraz regulaminie odwiedzin w zakładzie karnym (5-minutowy czas rozmów, obecność osób trzecich, szyba między aktorami). W obu grupach nagrano szereg rozmów na temat samej legendy oraz temat niemożliwej do spełnienia miłości i różnych ograniczeń w życiu. Młodzi członkowie „Laboratorium”, dla których był to pierwszy kontakt z osadzonymi, uczestniczyli w warsztatach psychologicznych. Oprócz walorów wychowawczych (zapoznanie się z rzeczywistością kary i konsekwencjami łamania prawa) inicjatywa dała im pogłębienie empatii oraz szansę dzielenia się pozytywnymi wzorami zachowań. Osadzonym pogłębił resocjalizację i umożliwił wykorzystanie talentów aktorskich. W efekcie powstało kilkanaście nagrań wideo oraz miniatury sceniczne, składające się na zaprezentowaną publicznie sztukę „Miłość T do I”.
Młodzieżowa Akademia Artystyczna	partnerzy: Szkoła Podstawowa na 16 w Szczecinie, Gminne Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej Filia w Stolcu, Gminne Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej Filia w Rzędzinach, 6 Drużyna Harcerska „Zielona Wilki” Hufiec ZHP Szczecin Zajęcia skierowane zostały do klas 4 – 7 Szkoły Podstawowej nr 16 w Szczecinie oraz dzieci w wieku 10 – 14 lat z Rzędzin i Stolca. Każdorazowo uczestniczyła w nich grupa ok. 30 osób, zdobywając kompetencje społeczne, ucząc się komunikacji w grupie, współdziałania oraz rozmaitych form twórczej ekspresji. Młodzieżowa Akademia Artystyczna rozpoczęła się od warsztatów z majsterkowania. Uczestnicy, współpracując oraz dzieląc czynności, realizowali zadanie w wyznaczonym czasie i określonej jakości. Na warsztatach cyrkowych dzieci uczyły się posługiwania rekwizytami cyrkowymi, były też przygotowywane do przekazywania umiejętności rówieśnikom na kolejnych warsztatach, próbując swych sił w sztuce uczenia innych. Instruktor pedagogiki cyrku czuwał nad przebiegiem całości. Młodzież uczestniczyła następnie w warsztatach plastycznych: tworzeniu szkatulek w technice decoupage. Łącznie przeprowadzono dwa bloki zajęć z majsterkowania, dwa zajęć muzycznych, blok zajęć z techniki decoupage, trzy bloki z zakresu sztuki cyrkowej.
OHO - komunikacja słowem i nie-słowem	partnerzy: Czaplinecki Ośrodek Kultury, Zespół Szkół w Czaplinku Grupa docelowa projektu to 15 uczniów w wieku 10-19 lat, którzy przygotowali przedstawienie, pracując z tekstami poetyckimi Mirona Białoszewskiego. Autorzy projektu zdiagnozowali problem regresu podstawowych umiejętności komunikacyjnych. Zanika sztuka rozpoznawania i nazywania uczuć, zadawania pytań i nabywania wiedzy o innych, co prowadzi do konfliktów lub wykluczenia.

	Wiersze Białoszewskiego pozwalają spojrzeć na nowo na poezję, język potoczny i codzienność. Pracując w losowo utworzonych grupach, na losowo przyznanych tekstach, uczestnicy uczyli się współpracy i wzajemnej inspiracji. Wyrażali uczucia i myśli w wymyślonych przez siebie językach, opowiadali swoje historie przy użyciu samych tylko gestów lub wyśpiewywali uczucia w obcych muzycznych stylach. Przełamywali nieśmiałość, otwierali się wobec grupy, umacniali zdrowe poczucie humoru. W efekcie powstał spektakl pokazany w Czaplineckim Ośrodku Kultury oraz zawiązała się stała grupa teatralna o nazwie OHO.
Wiem, kim jestem – nie boję się dorastać	partnerzy: Goleniowski Dom Kultury, Szkoła Podstawowa nr 2 w Goleniowie Adresatami przedsięwzięcia byli uczniowie klasy VIIc (25 dzieci) oraz ich rodzice (20 osób). Zrealizowano, oddzielnie dla uczniów i rodziców warsztaty psychologiczne. Rodzice przenieśli się w przeszłość, by przypomnieć sobie siebie z czasów dzieciństwa i lepiej rozumieć potrzeby własnych dzieci. Dzieci dzieliły się pozytywnymi informacjami na swój temat, mówiły o swoich mocnych stronach i możliwościach. Pod kierunkiem artystów z Teatru KRZYK siódmostoklasiści wykonali zadania teatralne, wymagające wzajemnego wspierania i pokonywania lęków, a na zajęciach z wychowawczynią budowali akceptację świata z jego zaletami i niedoskonałościami. W scenicznym pokazie efektów inicjatywy wzięli udział rodzice i goście. Zajęcia przyniosły korzyść uczniom, którzy lepiej komunikują się ze sobą, i rodzicom, którzy dowiedzieli się, jak nie stracić kontaktu z dorastającym dzieckiem. Jedni i drudzy pragną uczestniczyć w podobnych inicjatywach w najbliższej przyszłości.
Odslony kultury dla umiejętności społecznych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	partnerzy: Stowarzyszenie Przyjaciół Drawska MEANDER, Zespół Placówek Edukacyjno – Terapeutycznych w Bobrowie Działania w formie „mini-inicjatyw” skierowano do uczniów Zespołu Placówek Edukacyjno-Terapeutycznych w Bobrowie (140 osób). Zajęcia „Bum Bum Rurki - zabawa z rytmem” zainspirowały uczniów formami wyrażania siebie poprzez muzykę. Uzupełnieniem były spotkania z instruktorem tańca pod hasłem „Rytm, muzyka, taniec”. Uczestnicy mini-inicjatywy „Na niebiesko dla autyzmu” wykonali instalację przestrzenną, reliefowy wzór z otoczków pomalowanych na niebiesko. Inicjatywa „Nakręcenie” przygotowała uczniów do stworzenia filmu krótkometrażowego. Uczestnicy przyjrzeni się pracy regionalnej telewizji, na spotkaniu z operatorem poznali tajniki kina. Inicjatywa „Terapia przez taniec” przybrała formę serii warsztatów choreoterapeutycznych z wykorzystaniem worków do tańca. A „Słoneczna galeria” to seria zajęć o charakterze artystyczno-technicznym: projektowanie i wykonanie prac plastycznych wykorzystujących drewno. Twórcze działania w ramach projektu służą autoekspresji, pomagają rozwiązywać problemy, kierować własnym zachowaniem, redukować stres oraz podnosić samoocenę i samoświadomość.

ZOK: w 2018 zrealizowano 15 inicjatyw w 16 miejscowościach.

Tytuł	Opis/ 2018
Nasz wspólny tanowski dom	Miejsce realizacji: Tanowo Potrzeba wrażliwości społecznej widoczna jest już u trzylatków. Można ją wykorzystać do integracji dzieci sprawnych z dziećmi z niepełnosprawnościami. Potrzebne są do tego spotkania. Spotkać można się w teatryku, na warsztatach ceramicznych, na wspólnych rozważaniach, czym jest dom, a w końcu na festynie, by nawiązać kontakty a może nawet przyjaźnie.
Wolność w sztuce – Mural	Miejsce realizacji: Darłowo

	Wyrazić siebie na murze! Tak! Ale zrobić to mądrze, z głową, z pomysłem, z plastycznym zacięciem i pazurem! By pośród kiczowatych i nieprzyzwoitych bazgrołów pokazać swoje graficzne JA!
W pół drogi	Miejsce realizacji: Stolec Jak spotkać się z innym, kiedy troszkę strach? Jak poradzić sobie z barierami? Nie tylko językowymi? Tańcem! Tańcem! Plastyką, Plastyką! By na dawnej granicy przełamać lody. Let it happen!
A w duszy śpiewa nam knieja	Miejsce realizacji: Szczecin Zapomniane zabawy na świeżym powietrzu odświeży harcerska brać. Wirtualne obrazy przyrody zastąpi prawdziwy las, łąka, rzeka... Tu się oddycha, tu się tworzy, tu się naprawdę jest! Ze sobą i z innymi. Pośród zapachów i dźwięków natury, świat może stać się lepszy.
Akademia Gwiazd! Odkryj swój talent!	Miejsce realizacji: Szczecin Każdy jest Gwiazdą! – Musi w to tylko uwierzyć! Projekt wspomógł chłopaków z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w uwierzeniu w swoje możliwości, odnalezieniu pasji, odkryciu i pokazaniu talentu. Warsztaty obejmowały teatr, taniec, śpiew, sztukę nowych mediów. Pokazały chłopakom, że są wielcy.
I morele baks!	Miejsce realizacji: Mirosławiec, Hanki, Piecnik, Próchnowo, Jabłonowo Co to jest zabawa? Czy babcia i mama bawiły się tak samo jak ja? Czy możemy wspólnie zagrać w klasy? A może wspólnie ułożymy wyliczankę, która połączy pokolenia? Raz, da , trzy! Na pikniku wyliczasz Ty!
Akcja – Redakcja	Miejsce realizacji: Kalisz Pomorski, Mirosławiec Stworzyć dobra gazetę to nie lada sztuka! Podjęło się tego dwunastu wspaniałych młodych ludzi, którzy na warsztatach poznawali tajniki dobrego dziennikarstwa. Nowe umiejętności wykorzystali wspierając swymi piórami miejscową gazetę „Kontrast”.
FILM – od synopsisu do premiery	Miejsce realizacji: Kalisz Pomorski Większość z nas lubi oglądać filmy. Czy jednak zastanawiamy się, jak one powstają? Od czego zaczyna się ten fascynujący proces? Najpierw oczywiście pojawiają się w ludzkiej wyobraźni. Co jednak dzieje się potem? Zazwyczaj powstaje scenariusz, a następnie scenopis. To one właśnie były bohaterami zajęć i warsztatów. Premiera filmu była podsumowaniem inicjatywy.
Wehikuł czasu	Miejsce realizacji: Goleniów To byłby cud! Nie trzeba było na cud czekać. W Goleniowie dzieci, rodzice i dziadkowie sami stworzyli wehikuły czasu, wspólnie uczestnicząc w warsztatach techniczno-plastycznych, opowiadając sobie historie, tworząc legendę swojej rodziny. Celem projektu było zbudowanie międzypokoleniowego mostu. A za jakiś czas uczestnicy odkopią wspomnienia z udanych warsztatów.
Punkty styczne	Miejsce realizacji: Szczecin Dzięki dwóm rodzajom warsztatów spotkały się kobiety należące do różnych pokoleń, by odszukać połączeń na liniach czasu, odszukać punkty wspólne w relacji z innymi. Jeden z warsztatów oparty był na pracy z tożsamością, drugi na psychologicznych aspektach osobowości indywidualnej oraz grupy. Z zebranych fragmentów wypowiedzi powstały nowe narracje, które ujawniły twórczy potencjał tych połączeń i relacji między pokoleniowych w linii żeńskiej.
Art. – Galeria Na Wejściu	Miejsce realizacji: Świerczyna

	To projekt celowo stworzony dla grupy dziewcząt ze Świerczyny. Pokazanie innego świata, innych możliwości, poruszenie wrażliwej struny artysty, która ukryta jeszcze nie wydała dźwięku. To projekt, którego celem było wzmocnienie poczucia wartości, odwagi, nauczenie umiejętności kreowania własnego wizerunku, mówienia we własnym imieniu poprzez dzieło, które inni mogli zobaczyć w galerii.
Zrób to sam	Miejsce realizacji: Świerczyna Albo w towarzystwie. To projekt skierowany do chłopców ze wsi Świerczyna. To projekt, który połączył pokolenia mężczyzn w tak zwanym męskim świecie majsterkowania, techniki, stolarki. Dał im czas na wspólne działania, rozmowy, integrację, by mogli wspólnie razem działać na rzecz społeczności lokalnej.
Razem dla miasta	Miejsce realizacji: Złocieniec Łączy nas rzeka. Łączy nas Drawa. Projekt łączył pokolenia mieszkańców Złocienca, którzy mogli razem cieszyć się stworzyć plastyczny model Drawy, nadać jej nieco swojego charakteru, odcisnąć na nim swój ślad. Tak jak Drawa składa się z pojedynczych kropli, tak złocieniecka społeczność składa się z pojedynczych ludzi.
Dziady 18 – osvajanie śmierci	Miejsce realizacji: Wałcz Umieranie to temat niełatwy. A jednak podjęty przez gimnazjalistów i pensjonariuszy domu opieki. Młodzi i starzy, zdrowi i chorzy a koniec jednaki. Połączył ich śpiew i teatr – ludowe pieśni żałobne i obrzęd. Przedstawienie stało się kanwą dyskusji o śmierci.
Zróbmy sobie bajkę.	Miejsce realizacji: Kłębowiec Każdy może ułożyć i przedstawić swoją bajkę. Wystarczy wymyślić postaci, miejsce akcji, początek, rozwinięcie i zakończenie, stworzyć kostiumy i wyjść przed publiczność. Tylko tyle, albo aż tyle.

CzOK: w 2021r. zrealizowano 14 inicjatyw

Tytuł	Opis/ 2021
<i>Z powiewem wiatru lecimy do teatru...</i>	Miejsce realizacji inicjatywy: Bierzwnik Instytucja wspierająca: Gminny Ośrodek Kultury w Bierzwniku Cele: • rozwój kreatywności dzieci, ich zdolności aktorskich i twórczego potencjału w atmosferze zaufania, poczucia bezpieczeństwa i wzajemnej tolerancji – nauka poprzez działanie; • poznanie kulis pracy teatru i aktora; • wykorzystanie działań teatralnych do poznania legend bierzwnickich – kulturowego dziedzictwa naszego regionu. Efekty: • Zdobycie umiejętności pracy w zespole, w tym rozwiązywania problemów, pokonywania trudności. • Grupa zintegrowała się, przełamała lęki, obawy i treść, wzmocniła wiarę we własne możliwości. • Wzrosła motywacja do podejmowania działań na rzecz rozwoju swoich pasji i zainteresowań. • Dzieci wyrażały emocje, uczyły się rozumienia ich i panowania nad nimi. • Wszyscy czuli satysfakcji z dobrze wykonanych zadań. • Wzmocnienie umiejętności społecznych i obywatelskich, co da szansę na aktywne włączanie się w życie publiczne Bierzwnika naszych podopiecznych. • Podniesienie jakości oferty kulturalno-edukacyjnej GOK oraz ZSP w Bierzwniku.

	• Zwiększenie kompetencji realizatorów w zakresie opracowywania, realizacji i zarządzania projektem. • Poczucie spełnienia misji kulturalno-edukacyjnej i satysfakcję z dobrze zrealizowanego projektu. • Dzieci zdobyły wiedzę o teatrze. • Wdrożenie nowej metody zdobywania wiedzy – warsztaty teatralne (innowacja w Bierzwniku). • Stworzenie wspólnego dzieła – scenariusz spektaklu na motywach legendy <i>Podziemny korytarz</i>. • Poznanie legend bierzwnickich i zaprezentowanie środowisku jednej z nich. • Prezentowanie na bieżącowytworów i efektów projektu w środowisku lokalnym – zdjęcia, prezentacje na stronach internetowych instytucji, a wystawę i spektakl w listopadzie 2021r na żywo. • Nawiązanie współpracy GOK i szkoły z teatrem, pedagogiem, firmą przewozową i wieloma chętnymi wolontariuszami • Aktywizacja społeczności lokalne Bierzwnika.
<i>Poznaj swoje demony</i>	Miejsce realizacji inicjatywy: Czaplinek, Nowe Drawsko, Połczyn-Zdrój, Toporzyk. Organizacja wspierająca: Stowarzyszenie Niezwykły Połczyn Cele: • wzmacnianie sprawczości młodzieży, • zwiększenie odwagi w podejmowaniu wyzwań, • podniesienie samooceny, pewności siebie. Efekty: • artystyczna sesja fotograficzna • zapoznanie z legendami słowiańskimi; • wernisaż zorganizowany zostanie w kilku miastach; • pozyskanie umiejętności makijażu scenicznego i filmowego; • pozyskanie umiejętności projektowania i szycia; • pozyskanie umiejętności tworzenia scenografii do sesji fotograficznych; • artykuł w lokalnej prasie • powstanie grupy, która będzie kontynuowała projekt • motywacja i inspiracja do dalszych działań
<i>Czaplinek przeciw mowie nienawiści!</i>	Miejsce realizacji: Czaplinek Organizacja wspierająca: Stowarzyszenie Nasza Świerczyna Cele: • Uświadomienie ludzi o tym, że nawet pojedyncze hasła są bardzo krzywdzące. • Zaangażowanie młodych ludzi do tego, aby razem powstrzymać używanie mowy nienawiści. • Uświadomienie możliwości integracji czaplineckiej młodzieży z dziewczynami z MOW-u, • Pokazanie, że chętnie angażujemy się wspólnie dla wyższych celów. Efekty: • kreatywność(artystyczna), • innowacyjność (to pierwszy tego typu projekt w Czaplinku), • współpraca i integracja czaplineckiej młodzieży, • odpowiedzialność uczestników za dobre wykonanie projektu, • uwrażliwienie społeczności na działanie mowy nienawiści, • nauka współczucia dla ludzi, których dosięga ten problem, • poczucie sprawczości. • powstało graffiti na stacji tranzystorowej; • zamalowaliśmy wielu „miejsc wstydu” w przestrzeni miasta,

	• odbyły się warsztaty z mowy nienawiści
<i>Space-R Kulturalnym Szlakiem po Darłowie – gra miejska</i>	Miejsce realizacji: Darłowo Instytucja wspierająca: Darłowski Ośrodek Kultury im. Leopolda Tyrmanda Cele: • rozwój osobisty i społeczny młodzieży uczestniczącej w projekcie poprzez zaangażowanie we wszystkie etapy realizacji zadania; • wzrost wiedzy uczniów, mieszkańców i turystów na temat Darłowa, jego historii, oferty kulturalnej i edukacyjnej poprzez udział w grze terenowej; • zawiązanie współpracy środowisk edukacji (Zespół Szkół Morskich) i kultury (Darłowski Ośrodek Kultury, Stowarzyszenie Kultura Sztuka Region, Zamek Książąt Pomorskich, Darłowskie Centrum Wolontariatu, Darłowska Lokalna Organizacja Turystyczna, Biuro Promocji Miasta Darłowa). Efekty: • Zdobycie przez młodzież i mieszkańców wiedzy na temat historii, kultury, architektury, krajobrazu Darłowa • Doskonalenie umiejętności współpracy w grupie i pełnienie roli liderów – Samodzielność w podejmowaniu decyzji • Wykazywanie inicjatyw w podejmowaniu działań • Wzmocnienie wiary w siebie, swoje możliwości i mocne strony • Rozwój kreatywności i ekspresji kulturalnej • Konstrukttywne uczestnictwo w życiu grupy i społeczności lokalnej • Wyrażanie własnych opinii i przekonań • Zdobycie umiejętności osiągania wspólnie określonych celów • Umiejętność wykorzystania nowych technologii (np. aktywne pliki do edycji, kody QR, obsługa pakietu Office) • Wzrost świadomości własnego rozwoju poprzez aktywność społeczną i ruchową
<i>KoroTan - taneczne warsztaty</i>	Miejsce realizacji: Chojna Instytucja wspierająca: Centrum Kultury w Chojnie Cele: • Zachęcenie środowiska lokalnego do współpracy; • Umożliwienie uczestnikom nowych doświadczeń, zdobycia wiedzy i umiejętności, jak radzić sobie z uczuciami i emocjami, ruchem i ciałem; • Nowatorskie przedsięwzięcia łączące dzieci i młodzież z różnych szkół; • Umożliwienie integracji dzieci i dorosłych; • Zapoznanie mieszkańców z zasadami różnych stylów i form tańca Efekty: • Rozwijanie poczucia kolektywizmu i odpowiedzialności; • Nauczenie się harmonijnego współdziałania w grupie; • Rozwój postawy twórczej; • Plenerowy występ; • Wspólna choreografia; • Integracja społeczności lokalnej;
<i>Zabawa dramą dobrą zabawą</i>	Miejsce realizacji inicjatywy: Goleniów Instytucja wspierająca: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. C.K. Norwida w Goleniowie Cele: • Wsparcie procesów socjalizacyjnych u dzieci, zaburzonych przez trwającą pandemię. • Pokazanie efektów spontaniczności dzieci w formie dram wykorzystujących formy gier i zabaw ludowych. • Integracja środowiska lokalnego wokół idei edukacji kulturowej. Efekty: • Została stworzona przestrzeń do uruchomienia spontanicznych reakcji i skojarzeń u dzieci; • Dzieci doświadczyły procesu tworzenia; ,

	• Uruchomiły się procesy kreatywne u dzieci; • Powstało poczucie podmiotowości w procesie powstawania dram u dzieci; • Zwiększenie kompetencji kulturowych u dzieci (np. poprzez poznanie pojęcia dramy), • Podniesienie kompetencji socjalizujących w trakcie procesów grupowych u dzieci, • Wykorzystanie nabytych doświadczeń przez prowadzących inicjatywę w pracy z ZPiT INA • Spotkanie dla rodziców i społeczności lokalnej, w czasie którego zostały odegrane min. 5 dramy według scenariuszy opracowanych przez dzieci;
<i>W tajemniczym ogrodzie u Babci i Dziadka</i>	Miejsce realizacji inicjatywy: Wałcz Organizacja wspierająca: Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych i Twórczych „Ewa” w Wałczu Cele: • Zaspokojenie potrzeby tworzenia, • Zaspokojenie radości z działania na łonie natury- tworzenia ogrodu, muralu, skalniaka, domku dla owadów, działania proekologiczne, malowanie kamieni • Zaspokojenie ciekawości poznawania świata przyrody • Stworzenie miejsca wypoczynku i rekreacji, które w przyszłości napawać będzie dumą młodych artystów- ogrodników • Zwiększenie poczucia przynależności do społeczności wałeckiej poprzez integrację z Seniorami z Wolontariatu czy DDP • Wzmocnienie kondycji fizycznej i psychicznej dzięki pracom ogrodowym-tzw. bakterie szczęścia-mycobacterium vaccae
<i>Wakacyjny Ogród Muzyczn</i>	iejsce realizacji inicjatywy: Stodólska, gmina Maszewo Organizacja wspierająca: Fundacja Szerokie Tory Cele: • Budzi świadomość wpływu dziecka na otoczenie. Od podwórka po całą planetę. • Uczy jak dbać o środowisko w ich miejscowościach, domach, szkołach. • Buduje relacje w grupie rówieśniczej dzięki twórczej współpracy i pracy na rzecz swojego miejsca zamieszkania. Efekty: • Uczestnicy nabyli nowe umiejętności: gra na ukulele, tworzenie własnych instrumentów, rozwijali kompetencje społeczne, współtworzyli prace artystyczne, ćwiczyli komunikację w pracy w grupie, wzmacniali pewności siebie w pracy indywidualnej, utrwalali postaw proekologiczne. • W ramach inicjatywy zorganizowaliśmy mini koncert, powstały mini ogródki w doniczkach, wykonaliśmy etiudy z przebraniami leśnymi, projekty ubrań o lesie, ogrodzie i ekologii, powstały prace techniczne i plastyczne, na koniec projektu odbyło się integracyjne spotkanie rodzin uczestników projektu.
<i>Pyrzyce... opowiedzmy o czymś, co ma znaczenie</i>	Miejsce realizacji : Pyrzyce Instytucja wspierająca Pyrzycki Dom Kultury Cele: • Budowanie więzi – dialog i interakcja jako najważniejsze sposoby zyskania realnej szansy oddziaływania i inspirowania dzieci. Nasz projekt wykorzystujący digitalne opowieści do budowania więzi oddziaływał na uczestników projektu wewnątrz i poprzez zabarwione emocjami historie służył do otwartego mówienia o nich. • Rozwój zdolności kulturotwórczych – odkrywano najmłodszy potencjał kulturotwórczy Pyrzyc z budowaniem poczucia zdolności do tworzenia

	kultury lokalnej. Przygotowywano dzieci do kreatywnej autoprezentacji przed innymi. • Stworzono edu-kulturalne laboratorium możliwości – model łączy kulturę z edukacją jako komplementarnych środowisk, symbiozy w ekspresji kreatywnej. Stworzono miejsce, które żyło kreacją i wyobraźnią obu stron. Efekty: • Uczestnicy zainspirowali u siebie zachowania twórcze, wzięli aktywny udział w działaniach kulturalno-edukacyjnych, rozwijali swoją inwencję, wyobraźnię i wrażliwość poprzez własną aktywność twórczą; • Rozbudzili wrażliwość na sztukę oraz zainteresowanie kulturą i tradycją; • Wzmocnione w dzieciach zostało poczucie własnej wartości; • Dzieci uświadomiły sobie znaczenie pozytywnego myślenia o sobie; • Zwiększona została oferta rodzinnego, twórczego i aktywnego spędzania czasu dla mieszkańców gminy Pyrzyce.
<i>Usłyszcie nas</i>	Miejsce realizacji: Ustronie Morskie Organizacja wspierająca Fundacja Chłopaki znad Morza Cele: • rozwój umiejętności wyrażania własnych celów i emocji • nauka kreatywnego wypowiadania własnych potrzeb • rozwinięcie poczucia sprawstwa/wpływu Efekty: • zdiagnozowanie zagrożeń jakie niesie ze sobą przebywanie w sieci • określenie różnic między kontaktem rzeczywistym a internetowym • zwiększenie kompetencji w zakresie kreatywnego myślenia • rozwinięcie poczucia sprawstwa • rozwinięcie umiejętności komunikowania potrzeb i oczekiwań • rozwinięcie umiejętności pracy w grupie • zdiagnozowanie potencjalnych przyczyn hejtu • poznanie sposobów na radzenie sobie z hejtem w sieci • poznanie sposobów kreatywnego tworzenia hasztagów • poznanie sposobów na wyrażanie siebie bez krzywdzenia innych
<i>Legends TV - Lipiańska młodzież kręci</i>	Miejsce realizacji inicjatywy: Lipiany Instytucja wspierająca: Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Lipianach Cele: • Celem inicjatywy było rozbudzenie ciekawości historycznej Lipian oraz bliższe poznanie i ekranizacja lipiańskich legend. • Ponadto celem było podniesienie kompetencji społecznych u dzieci i młodzieży, odnajdowanie się w nowych sytuacjach, zwiększenie odwagi w podejmowaniu wyzwań, podniesienie samooceny i pewności siebie poprzez twórcze spędzanie czasu, planowanie i realizację filmu. • Celem było także krzewienie nowoczesnych form edukacji kulturowej, wspólne inspirowanie i rozwijanie kompetencji w przekazie edukacyjnym i kulturalnym oraz stworzenie przestrzeni do tego, by grupa mogła pracować i czuć, że tworzy wspólnie coś wartościowego. Efekty: • Efektem końcowym są nagrane filmy przedstawiający lipiańskie legendy: Olbrzymim Rycerzu, Indze i srebrnym moście, o Podziemnych korytarzach • Wystawa zdjęć wykonanych przez uczestników zajęć, która premierę miała 15 sierpnia w Parku przed Ratuszem (Plac Wolności) a obecnie znajduje się w MGOK w Lipianach. • W pierwszym tygodniu września wystawa została przeniesiona do szkoły a na lekcjach wychowawczych odbędą się projekcje filmów.

	• Projekt obfitował w wiele spotkań, warsztatów i wspólnych działań, dzięki czemu wzmocnione zostały więzi, zawarcie nowych i pogłębienie istniejących przyjaźni. • Rezultatami miękkimi po osiągnięciu założonych celów będzie także mobilizacja do nowych wyzwań, oraz ogromne wzmocnienie poczucia sprawczości. Uczestnicy zostali wyposażeni w wiedzę z zakresu historii Lipian, pisania scenariuszy oraz zasad fotografowania i produkcji filmowej przy jednoczesnym uświadomieniu piękna i niezwykłości swojej okolicy i tajemnic zawartych w legendach Lipian.
<i>Akcja integracja – efekt domina</i>	Miejsce realizacji inicjatywy: Szkoła Podstawowa i Świetlica wiejska w Nowym Worowie. Instytucja wspierająca: Złocieniecki Ośrodek Kultury Cele: • Pierwszym celem realizacji naszej inicjatywy jest budowanie więzi, poznawanie siebie i rozwijanie umiejętności współpracy i współbycia we wspólnocie. • Drugim celem jest wspieranie i rozwijanie kreatywności twórczej dzieci i młodzieży oraz poszukiwanie i rozwijanie pasji, hobby. • Trzecim współtworzenie i poczucie wpływu oraz osobisty rozwój. Efekty: • Nawiązanie relacji z uczestnikami inicjatywy, integracja grup, wzmocnienie poczucia wartości i sprawczości; • Propagowanie wzorców spędzania czasu wolnego oraz aktywne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. • Poprawa umiejętności komunikacyjnych oraz możliwość nabywania nowych umiejętności artystycznych i społecznych. • 10 spotkań warsztatowych, w których udział wzięło około pięćdziesięciu młodych mieszkańców gminy Złocieniec • 20 spotkań animacyjnych. • Wydanie 50 sztuk minibooków – praktycznych książeczek ze zdjęciami z projektu.
<i>Mamy eMOCje!</i>	Miejsce realizacji Inicjatywy : Szkoła Podstawowa SŁONECZNA w Szczecinie Instytucja wspierająca: Fundacja „Akademia Edukacyjna” Cele: • Współpraca nauczyciela i animatora prowokująca do wymiany doświadczeń oraz wzajemnego inspirowania się; • Odbudowanie relacji rówieśniczych, integracja, wzmocnienie kompetencji społecznych; • Danie uczestnikom narzędzi do rozpoznawania swoich emocji, nazywania ich i osowienia Efekty: • wzmocnienie kompetencji społecznych takich jak: umiejętność współpracy w grupie, komunikowania się, wyrażania swoich potrzeb • odbudowa relacji rówieśniczych • umiejętność rozpoznawania i nazywania emocji swoich i innych • umiejętność radzenia sobie z trudnymi emocjami • rozbudzanie ciekawości i kreatywności uczestników • stworzenie okazji do odkrywania talentów i uzdolnień • stworzenie takich warunków rozwoju dziecka, aby nastąpiło zespolenie procesów motorycznych, poznawczych i emocjonalnych, przyczyniając się do wielopłaszczyznowego rozwoju osobowości dziecka • wzmocnienie poczucia własnej wartości oraz siły sprawczej, dając im przy tym radość i zadowolenie z siebie • zaspokojenie potrzeby działania poprzez pracę nad kolejnymi wytworami • zaspokojenie potrzeby tworzenia i wyrażania się poprzez własne wypowiedzi artystyczne

	• 5 spotkań warsztatowych • animacja poklatkowa • wystawa kolaży • słuchowisko (kolaż dźwiękowy) • Wydarzenie finałowe – wernisaż
Były sobie bajki trzy	Miejsce realizacji inicjatywy: Gmina Kalisz Pomorski Organizacja wspierająca: Stowarzyszenie Białe Zdrój Cele: • Praca twórcza i pedagogiczna z dziećmi przez cały proces trwania projektu, budowanie relacji międzyludzkich i kompetencji społecznych uczestników. • Stworzenie przestrzeni do: rozwoju potencjału dzieci , kreatywności, odkrywanie ich mocnych stron i predyspozycji, nauki uważności na siebie i innych, refleksji, akceptacji dla odmienności i wzajemnego szacunku. • Praca na emocjach, rozpoznawanie, doświadczanie i praktykowanie strategii radzenia sobie z trudnymi emocjami. Efekty: • Efektem projektu jest spektakl pt. „Trzy Krainy- TU, Tam i Stamtąd” w którym wzięło udział siedemnastu uczniów trzeciej klasy oraz dwóch instruktorów. Bajka jest efektem pracy zespołowej a scenariusz oparty jest na innej bajce, którą dzieci przerobiły na własne potrzeby, wymyśliły scenografię i stroje oraz finałową piosenkę. Na premierę zaprosiły nauczycieli i pracowników szkoły.

Aneks 2.: Zdjęcia z realizacji interwencji w 2023r.

MIESZKOWICE:

STEPNICA

POŻRZADŁO WIELKIE

